

(0/45)

PERIODICH QUINZENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any XI

Barcelona, 15 de Abril de 1890

Núm. 234

PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	PREUS DE SUSCRIPCIÓ, PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya.	15 pessetas	8 pessetas	4'50 pessetas	DIRECTOR	Cuba y Puerto Rico.	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l'Unió Postal.	20 >	10 >	5'50 >	FRANCESCH MATHEU	Filipinas, Mèxic y Riu de la Plata.	6 >	3'50 >
Números solts, 1 pesseta. — Anuncis, á preus convencionals							
Se publica's días 15 y últim de cada mes							
Administració: Gran Vía, 220.—Teléfono 130							
Los únichs encarregats de rebre'l anuncis extrangers son los Srs. Saavedra germans, Taitbout, 55, París							

AVISOS ALS SRS. SUSRIPTORS

Haventse quexat alguns dels nostres abonats de que sovint dexan de rebre'l número corresponent, aquesta Administració prega que se li fassa conèixer qualsevulla falta en la rebuda de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, á fi de posarhi remey per sa part, remetent de nou als interessats los números que s'extravien. La falta no es nostra: tots los números suscrits van al correu; si algun d'arribar á lloch, no hi tenim cap culpa nosaltres; però com que nostre primer desitx es servir bé als abonats, atendrem puntualment tota reclamació.

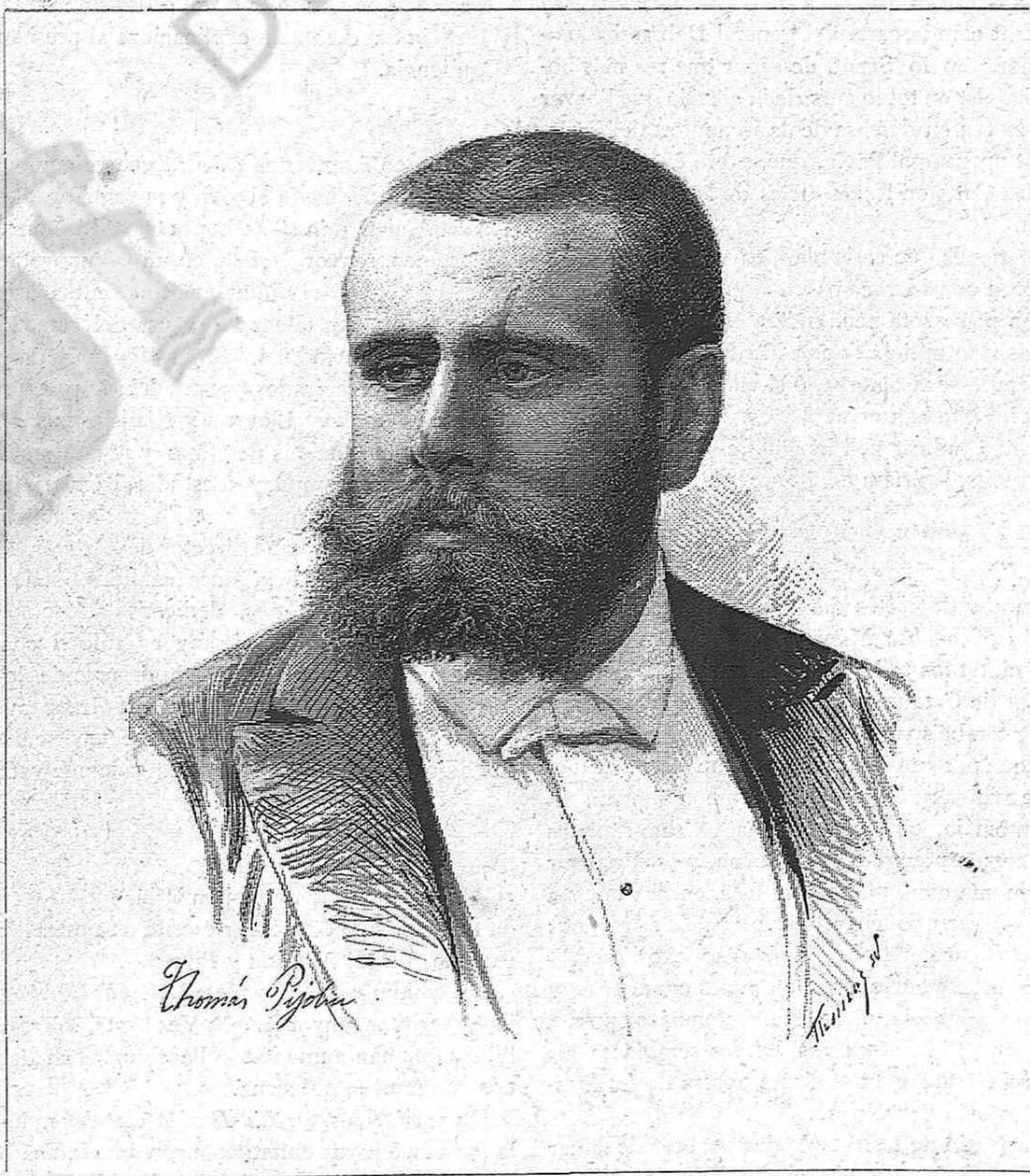
**

També agrahirèm als nostres suscriptors de fora que noten qualsevol equivocació en las respectivas direccions, ó que's cambién de domicili, que's servescan donarne avis á aquesta Administració, pera poder fer immediatament la correcció que convinga.

SUMARI

TEXT.—Crònica general, per Jacinto Laporta.—Nostres grabats.—Lo túnel de l'Argentera, per M. L.—Anyogramant (poesia), per Mossen Jaume Collell.—Lo Gayter del Llobregat, edició políglota (acabament), per Josep Franquesa y Gomis.—A Sant Gervasi (poesia), per Alfons M. Parés.—Cor y sanch (continuació), novelà, per Antoni Careta y Vidal.—Una vellada musical á Perpinyà, per Juli Delpont.—A Lydia (poesia), per Joan Durán y Espanya.—Entre Sabadell y Tarrasa (acabament): Excursió per Tarrassa, per L. Garcia del Real.—Revista de teatres, per X.—Llibres rebuts.

GRABATS.—Don Eduart Maristany y Gibert, per Thomás Pijolí.—Ferro-carril de La Zaida á Reus: lo pont dels Masos, la estació de Mora la Nova, dibuxos de M. Suné.—Tarrassa: pont entre Tarrassa y Sant Pere; iglesia y carrer Major de Sant Pere; vista posterior de Santa Maria, á Sant Pere, dibuxos de J. Subietas-Lleó—part.—La tornada del fill pròdig, composició de Bida.—Tranquilitat, paisatge de J. Pahissa.—Un suplici, composició de Joseph Roca.—Los últims consols, quadro de G. Stephany.—Lo general Caprivi, nou canceller d'Alemanya.

DON EDUART MARISTANY Y GIBERT, PER THOMÁS PIJOLÍ.

CRONICA GENERAL

Més abiat ho haguessem dit qu'Espanya es una bassa d'oli. No s'ha armat mala requesta ab la ditsa carta del general Dabán. Lo Gobern, considerant que'l termes de la dita carta constituhexen una falta que mereix correctiu, va imposar la pena correspondiente al general que havia obrat poch conforme ab la disciplina y demanda al Senat l'autorización deguda, ja que'l senyor Dabán es, ademés de general, pare de la patria.

Entre's senadors s'ha discutit ja més de lo necessari respecte á la qüestió, y no cal dir que'l militars que figuran en la Alta Cambra han defensat á son colega, creyent los uns, que aquest no havia cometido cap falta, y opinant altres que sí aquesta existeix, lo correctiu es de la competencia del capitán general y no del ministre de la Guerra. Del curs de les discussions, que duran ja massa dies, se despren, segons la opinión general, que'l Gobern té raho que li sobra y que tots los que l'han atacat han parlat ab esperit evident d'oposición; y tohom está en que convé fer entendre als generals del exèrcit espanyol que si'l soldats han de cumplir baix severíssimes penes los deberes que'l hi imposa l'Ordenanza, també aquesta obliga als que ocupan los llochs més distingits en la milícia, ó sinó, es difícil entendre còm aquesta institució puga ésser una garantía d'orde; si no'n costa prou cara, ni may, y no'n caldría d'altra sinó qu'encara hagués d'ésser un element de perturbació.

Los generals senadors han arribat á ferse pesats ab tants discursos com han pronunciat ab motiu de aquesta enfadosa qüestió; resulta que tenim un generalat espanyol qu'es un planter d'oradors, lo qual no'n feya gayre falta en aquest país dels oradors parlamentaris y dels Parlaments que ab prou feynes fan cosa de profit.

Ab tant com la carta del general Dabán ha mogut rahons en lo Senat, de segur que res més bonich s'ha vist en tot lo curs de la qüestió que l'haver axecat la veu en defensa de la inmunitat del Parlament tot un general Pavía, que, sobre en má, va disoldre les Corts en les darreries de la República espanyola.

Los generals que ara's planyen de que no'l hi tenen prou consideracions y de que'l homes civils los volen posar sota peu, encara estan dejuns d'explicarnos si la milícia es una institució quel país ha creat pera la seva defensa, ó si, al contrari, son los militars los que hancreat aquest país pera que'l mantenga; á judicar pe'l llenguatje d'alguns y pe'l fets de molts, hauríam de creure que lo darrer es lo cert.

Ab motiu de certes desavinences entre's fabricants y'l obrers de Manresa, se van suspendre en aquella ciutat los treballs fabrils, y seguidament en lo restant de Catalunya'l obrers de las tres classes de vapor també's van declarar en vaga. Lo bon sentit dels que per una banda y altra van negociar una prudent avinensa, lográ posar terme á aquella situació anòmala, que per fortuna va durar pochs dies, y tots reprengueren sa feyna, y es d'esperar que l'armonía continúe sempre més, encara que sia menester alguna concessió per part dels fabricants; la veritat es que'l treballadors d'aquexos estableciments de la montanya estan en males condicions, y cap raho de justicia ni de conveniencia s'oposa á que'l patrons los fassan uns tractes semblants als que mereix actualment la classe obrera de les fàbriques del plá de Barcelona.

La suspensió de treballs de que acabem de donar compte, y que fou deguda senzillamente á causes locals, no té res que veure ab la gran manifestació obrera que s'anuncia pera'l dia primer del vinente mes de maig. En aquella fetxa, segons se diu, se declararán en vaga'l obrers de tot lo món, recla-

mant la reducció de les hores de treball y no sé si alguna altra reforma en benefici de la classe.

En previsió de lo que pot ocurrir ab motiu de aquixa imponent manifestació universal, los Goberns de moltes nacions han dictat disposiciones y han pres certes midis pera evitar l'alteració del ordre material, que's pot veure gravement amenasat, segons com vingan les circumstancies del cas.

**

Solemnemet fou inaugurat lo gran túnel de l'Argentera, en la via férrea dels carrils directes. Una numerosa y lluïda Comissió, de la que formavan part representants de molts diaris barcelonins, sortí d'aquesta ciutat lo 25 del passat mars, arribant á Reus en dues hores y mitja; desde allí, ajuntantshi l'enginyer director de les obres don Eduard Maristany, aná la Comissió á la boca del túnel de l'Argentera, essent rebuda ab entusiasme pe'l treballadors y obsequiada en l'estació de Pradell ab un succulent dinar, en que'l brindis no hi escassejaren, duhentsen la mellor part dels elogis que merexen les obres visitades lo distingidíssim enginyer encarregat de sa direcció. En les poblacions de tota la ruta que la Comissió va recorrer, aquesta fou objecte de entusiastes manifestacions.

**

A la protesta del «Centre Escolar Catalanista» contra certes paraules d'un president de Sala de la nostra Audiencia, van seguir les igualment enèrgiques protestes del «Centre Catalá» de Sant Sadurní de Noya, de la «Lliga Regional de Manresa», d'alguns catalans residents fora d'aquí y dels gallegos regionalistes.

Sembla que ab motiu d'axó'l Ministeri de Gracia y Justicia ha demandat explicacions al president de l'Audiencia.

**

L'Ateneo Arenyench celebrá una solemne sessió necrològica dedicada al jove y malaguayan escrivtor catalanista don Lluís López Oms. L'ex-president del Ateneo, senyor Valeta, en un conmovedor discurs, feu l'elogi del difunt, enaltint l'entusiasme ab que consagró son talent á la causa del catalanisme; los senyors Fontrodona, Bordas, Roger, Xena y Calbetó llegiren inspirades poesies de'n López, y seguidament los senyors Lloveras y Niella executaren esculides composicions de piano y armónium; lo senyor Gubern, company d'estudis del malaguayan escrivtor, parlá d'aquest fent l'història de sos sufriments, y á continuació'l director de *L'Avens*, senyor Massó y Torrént, llegí dues sentides poesies dels senyors Perés y Mestres, dedicades al que fou son company, y un estudi del senyor Canibell considerant á'n López com á sociòlech, després de lo qual lo vicepresident del Ateneo, senyor Graupera, despedí á la concurrencia ab un correcte discurs que fou digne coronament d'aquella solemne vetllada.

**

Ab la publicació del volum II ha quedat terminada l'*Història de Catalunya* escrita en nostra llengua per don Antoni Aulestia y Pijoan.

Dit volum y una noveleta, *Als fills perduts*, del jove escrivtor senyor López Verdagué, son tots los llibres que han aumentat lo llarch catàlech dels catalans durant la quinzena.

Un periòdic nou, *La Región Catalana*, ha vist la llum en aquesta ciutat; com son nom indica bé, es regionalista y aspira á l'autonomia de Catalunya; defensa les doctrines del partit republicà federalista y sos redactors son personnes conegeudes y de representació en aquest partit polítich.

**

Ha mort en aquesta ciutat, després de molts anys de residència á l'illa de Cuba, don Manuel Jacas, català de cor, qui durant lo temps que visqué en aquella província d'Ultramar va escriure, inspirades en lo sentiment d'anoransa del seu país, moltes poesies, algunes d'elles publicades en los primers anys de la revista catalana *La Renaixensa*.

També ha mort aquí don Joan Isern, apreciable actor del nostre teatre regional, de quina companyía hagué de separarse no fá molt temps, per priuvalo de tan excessiu treball la llarga y terrible malaigua que l'ha dut á la tomba.

**

La Conferència de Berlín va acabar sa tasca, y'ls representants de las nacions convidades á pendrehi part van anàrsen á casa havent rebut los merescuts obsequis de part del emperador Guillem.

Ara no més falta saber quin resultat práctich se n'haurá trét de la reunió convocada pe'l soberà alemany; si aquest se proposaya ascoltar parers de la gent entesa de tota Europa, si la Conferència no havia de tenir més trascendencia que la purament científica, no obligant á res los acorts presos, ja la feyna ha estat com debia y no cal parlarne més; però si l'emperador havia tingut de bon principi l'intent d'arribar á solucions práctiques, axò, com ja era de presumir, no ha resultat pas. Bé es veritat que, quan no otra cosa, lo jove soberà ha demostrat que's preocupa de la qüestió social, que desitja millorar les condicions de la classe treballadora y, digamho tot, que'l socialisme li fá cert respecte y s'han de aprofitar tots los medis de desarmar als socialistes, que de dia en dia van essent un grave perill pera l'actual estat de cosecs del gran Imperi.

J. LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

Don Eduard Maristany.

Ab motiu de la obertura del túnel de l'Argentera, es oportuna la publicació d'aquestas notícies relatives al distingit enginyer que ha portat á cap la colossal obra.

Don Eduard Maristany té ara 34 anys y no'n fa més que 9 que va sortir de l'Escola d'Enginyers de camins, havent ja prés lo grau de doctor en Ciencias exactas abans de cromensar los estudis de sa lluïda carrera. En un principi fou enginyer de la divisió de ferro-carrils del Est, y pasant abiat al servei de D. Claudi Planas, va empêndre'l estudis de la línia de Balaguer á Igualada, de la de Lleida á la Seu d'Urgell, de la de Tarragona á Valls y'l tanteig de tots los passos racionals del Pirineu català pera entrar á França. Més tard, com á enginyer gefe de la construcció de la Companyía, estudiá la línia de La Zaida á Reus, la de Monreal de Ariza, á La Zaida y la de Medina del Campo á Monreal de Ariza, ab sos ramals á Valladolid y Palencia. Tot axó fou obra de quatre anys, temporada curtissima, relativament.

Tres anys ha que treballa en la construcció del ferrocarril directe, y mentres tant ha anat escribint una pila de follets sobre importants punts relacionats ab l'ordre especial de conexions que constituhexen sa carrera.

Lo túnel de l'Argentera, per sa importància material, per sa acertada execució, per la duració relativament curta de las obras y'l cost relativament petit, honra al enginyer autor de tal maravella y es entre mitx de sos treballs un dels que més han de contribuir á glorificar lo nom del senyor Maristany, al qui desde aquestas columnas enviem la més entusiasta enhorabona.

Lo pont dels Masos. La estació de Mora.

Aquests dos grabats, representant vistes de la línia en construcció de La Zaida á Reus, tenen sa explicació en lo article que publiquem en altre lloc d'aquest número sobre'l túnel de l'Argentera.

Tarrasa.

Continúa la sèrie de vistes de la històrica ciutat qual visita està escribint en aquestas planas lo senyor García del Real.

La tornada del fill pròdich.

Lo gran ilustrador Bida, que tants assumptos ha compost, trià per una de sas millors obras la sabuda llegenda del fill pròdich, y'l grabat que publiquem representa la escena de la tornada á casa, ab l'amorosa família que'l reb brassos oberts, perdonant las faltas com nos mana Deu.

Tranquilitat.

Un altre paisatge d'en Pahissa; què més hem de dir? Las qualitats de sempre, l'amor de la Naturalesa, sobre tot, y una exactitud de reproducció admirable, s'notan en aquesta composició, tota pau, tota tranquilitat y oblit.

Un suplici.

Aquest dibuix, original del jove artista senyor Roca, es una sorpresa del natural: lo gat glatint á la vista de las ratas separadas d'ell per un vidre, l'aranya que á l'altra part del mateix vidre veu passejarse tranquilament la mosca, passan un suplici de Tántalo, com ho ha titulat lo dibuxant. Si no fos pe'l vidre, quin ápat se'n farian més regalat!

Los últims consols.

Després del delicto, l'remordiment; va ser un cop de sanchs, un ram de bojeria, y ara'l penediment li fa veure la conseqüència del seu acte; l'delinquent plora la falta, y fora víctima de la més negra desesperació, si no fós la religió que hi acut y li baxa al fons de son calabosso un balsam benèfich, la esperansa de la misericòrdia divina, los últims consols en la terra.

Lo general Caprivi.

Jordi Lleó de Caprivi, italià d'origen, alemany de nasciment y de cor, es lo cridat per son jove emperador á susituir en la Cancilleria del Imperi al vell Bismarck. Los ulls d'Europa entera estan ara clavats en aquest general, quals consells han d'influir tant en la marxa política d'Alemanya; veurèm com correspondrà'l nou canceller á la universal espectació.

LO TÚNEL DE L'ARGENTERA

Es l'obra més important del ferro carril directe; ab l'unió de las galerías d'aquest túnel, lo més gran d'Espanya, té'l pas franch la locomotora per arribar al alt Ebro català, travessant lo Priorat; d'allí vindrà l'unió directa de Barcelona ab lo cor de Castella la Vella.

La projectada vía férrea de Medina del Campo á Barcelona, per Montreal de Ariza, La Zaida y Reus tindrà 737 kilòmetres; la distancia entre aquells dos punts, passant per la vía del Nort ó sia per Miranda d'Ebro, es de 859 kilòmetres; la línia directa, donchs, estalvia 122 kilòmetres.

Tal es la gran significació del famós túnel, obra colossal, realisada ab capitals catalans y per enginyers de casa nostra. L'enginyer director de l'obra, don Eduart Maristany, ha merescut ara, ab motiu de l'obertura del túnel de l'Argentera, las més entusiastas felicitacions; lo senyor Maristany es un home admirable; jove, novell encara en sa professió, sembla increible que haja pogut fer, en los pochs anys d'estar al servei de D. Claudi Planas, los estudis d'una pila de línies férreas, que en totalitat representan uns 1.200 kilòmetres; y ara va treballant en la construcció del ferro-carril que podrem dir directe de Castella, y tot axò encara li dexa prou temps y prou serenitat pera escriure un bon número de folletons importants, qual publicació ha posat ben de manifest las excepcionals condicions de talent y de laboriositat del distingit enginyer catalá.

La Comissió invitada á l'obertura del túnel lo dia 25 del mes passat, sortí de Reus en direcció á la gran obra, contemplant durant lo trajecte'l pont de cinc arcadas sobre la riera de Maspujols, l'estació de las Borjas del Camp, tres ponts de ferro sobre las rieras de las Borjas, de las Voltas y de Riude-

cols, y l'estació de Riudecanyas y Botarell; ja tot seguit se passa'l primer túnel, de 85 metres, y encara vuyt túnels més, de 48 metres lo més curt y de 370 lo més llarg; dos viaductes se troban, de sis y de nou arcadas, sobre'l barrancs Fuina y de Seula respectivament, y un altre de verament colossal sobre'l barranc dels Masos, que está format per catorze arcadas y té de llargaria 218 metres.

La boca del túnel es al devant del poble d'Argentera; desde allí'l tren correrá, per sota la gran massa de roca que ostenta'l famós Coll de la Teixeta, la mola y'l pich d'Escornalbou, fins á la vora de l'estació de Pradell; es un trajecte de 4.040 metres. Lo túnel més gran d'Espanya fins ara, lo de la Perruca, té 3.050 metres, ab una càrrega de 130 metres; lo de l'Argentera té, donchs, prop de mil metres més, y á la meytat de sa llargada hi carrega una massa de roca de 320 metres d'alsaria. Dels sis pous oberts pera la mellor execució de l'obra, quatre se van fer pera la ventilació y's altres dos pera extraure la runa, ventilar y traure l'aygua; ademés, per un d'aquests s'hi han conduhit las canonades del ayre comprimit pera la màquina perforadora y's conductors pera l'iluminació elèctrica.

Per la boca del túnel van entrar los convidats, y montats en la vagoneta que's miners empenyen, iluminant lo camí altres treballadors, contemplan á pler las ayguas que s'escorren de las cunetas y las perfectas obras de revestiment del túnel, axí com los trens de vagonetas carregadas de pedruscall que los miners han anat arrecant; á 1.700 metres de la boca del túnel s'hi troban las brigades que treballan en la galería superior; per la inferior, oberta per medi de la màquina perforadora, s'arriba á un punt en que per un forat de dos pams de llum se van donar la màls dos capatassos que anavan acostantse á través de la roca, á 2.100 metres de la boca d'Argentera y á 1.940 de la de Pradell.

Tornant arrera, cap al pou número 4, va pujar per aquest la comitiva, y's trobá dalt de la muntanya en presencia dels edificis que contenen las màquines de vapor disposadas allí pera la bomba qu'envia l'aire comprimit, pera l'iluminació, la ventilació, las bombas d'agotament de l'aygua y'l monta-càrregas. Seguint la carena, s'arriba al punt més alt de la muntanya, y avansant, se devalla altre cop fins al pou número 3, junt al qual hi há las màquines destinadas á la ventilació de la galería y á l'extracció de runas; per aquest pou entraren novament los convidats, y anaren recorrent lo túnel fins á la boca de la part de Pradell.

De l'estació d'aquest poble fins al riu Ebro's troben tres viaductes: d'un d'ells, lo de Capsanes, ja n'ha publicat una vista aquesta ILUSTRACIÓ; se passan també nou túnels abans d'arribar á l'estació de Mora, qu'es en veritat magnífica, y continua la vía fins al riu, ahont s'hi està montant lo pont de ferro qu'ha de permetre'l pas del tren.

En la gran obra del túnel hi han treballat seguidament més de 700 homes, necessitantse més de tres anys pera comunicar las galerías; l'import de aquesta obra's calcula que pujará á 5.250.000 pesetas. Lo senyor Maristany, cuydantse á l'hora de lo restant de la línia, ha estat l'únich enginyer encarregat de la construcció del túnel de l'Argentera, ajudantlo'l jefe de secció senyor Jonch.

Rebin l'un y l'altre l'enhorabona per l'èxit de son treball, y prèngashi la part que li pertoca'l senyor Planas, director de la Companyia que ha dut á cap tan important obra.

M. L.

ANYORAMENT

O tu, que vens de l'africana platja,
oreneta, volant que volarás;
axis te done Deu un bon viatje,
vols dirme hont vas?

Veus eix vaxell que porta la bandera
grogia y vermella? Cap á Espanya vá;
tu del bon temps joliua missatgera,
no hi vols anar?

Potser també tu hi vas á ma estimada
patria del cor, que hi fá de bon estar;
potser tu'l tens lo niu á la teulada
que'm fá plorar.

Que'm fá plorar, migrantme d'anoranza
aci tant lluny, solet y ben malalt;
si allí á mon pare veus, dónli confiança,
cánta ben alt.

Cánta ben alt, quan toquen *Alleluia*,
quan vejas de la Plana's camps de blat,
y quan verdeje'l bosch de nova fuya
canta per mí la *Salve* á Montserrat.

JAUME COLLELL, Pbre.

Santa Creu de Tenerife, mars de 1890.

LO GAYTER DEL LLOBREGAT

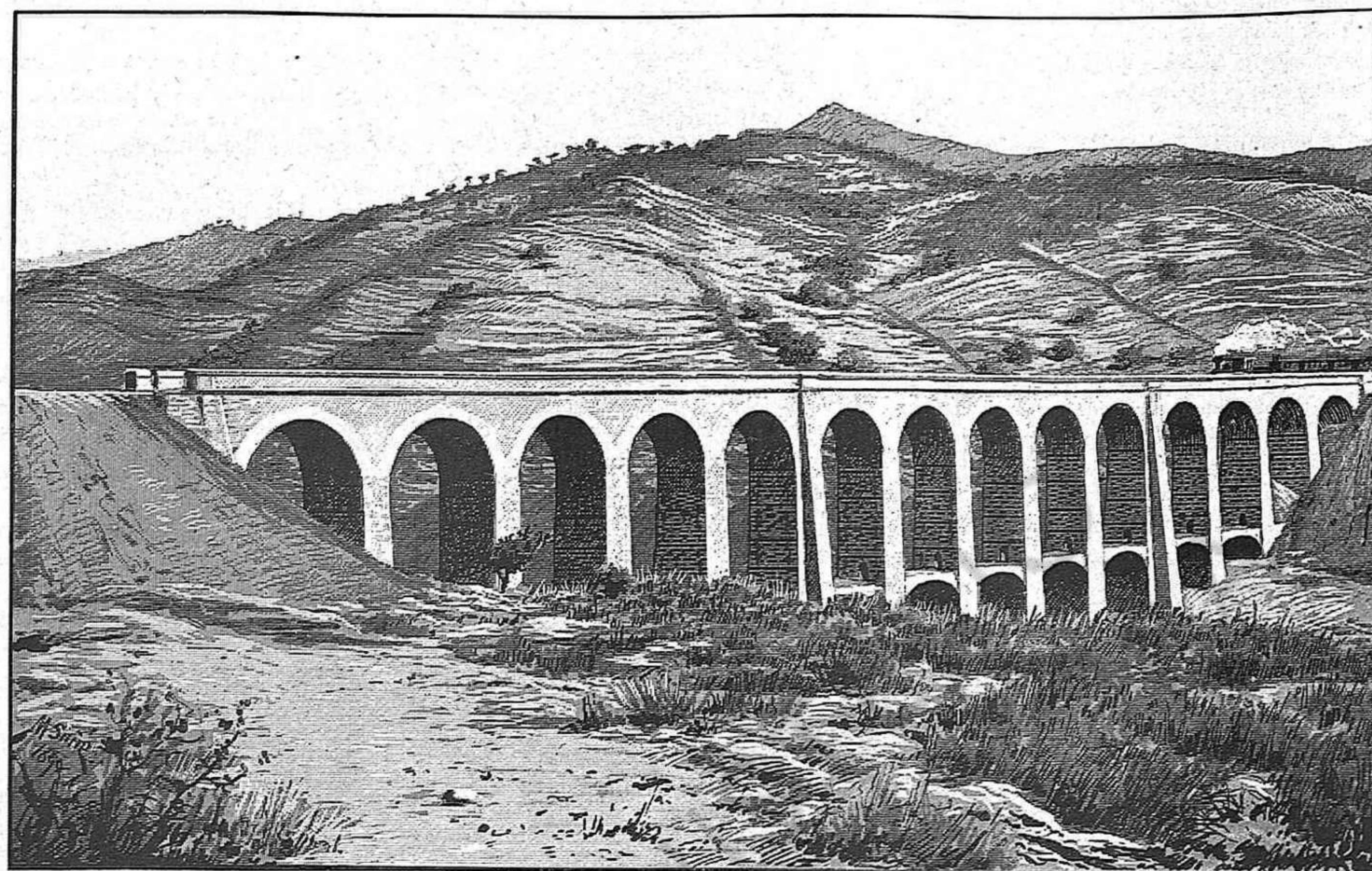
(Acabament)

Las traduccions franceses son dels senyors següents: lo Comte de Puymaigre, l'eruditíssim pùblicista, autor de tants treballs sobre literatures espanyolas de l'Edat Mitja y de las obras *Les vieux auteurs castillans* y *La cour littéraire de D. Juan II*, dignas d'un sabi com ell es y tan ponderadas per nostre Milà: Frederick Donnadieu, president de la Societat Arqueològica de Beziers, vicepresident del Felibrige languedociá y, á més de sas poesías y articles, coneugut per son interessant llibre sobre'l precursors del Felibrige; Justin Pépratz, nostre coral y afectuós amic, agitador del moviment literari del Rosselló, company benvolgut en nostras festas y manifestacions literaries, propagador de nostre renaxement en molts articles y discursos y traductor de *L'Atlàntida* en correctíssims versos francesos; Antoni Puiggarí, vell coronel de Perpinyá, d'un cor vessant de bondat y de qui havem saborejat algunes poesías en lo setmanari *La Veu del Montserrat*, y E. Contamine de Latour, professor de París, qu'en sa bella edició de *Contes espagnols* ha donat a conèixer á Fransa moltes narracions y noveletes d'acreditats autors de nostra nació.

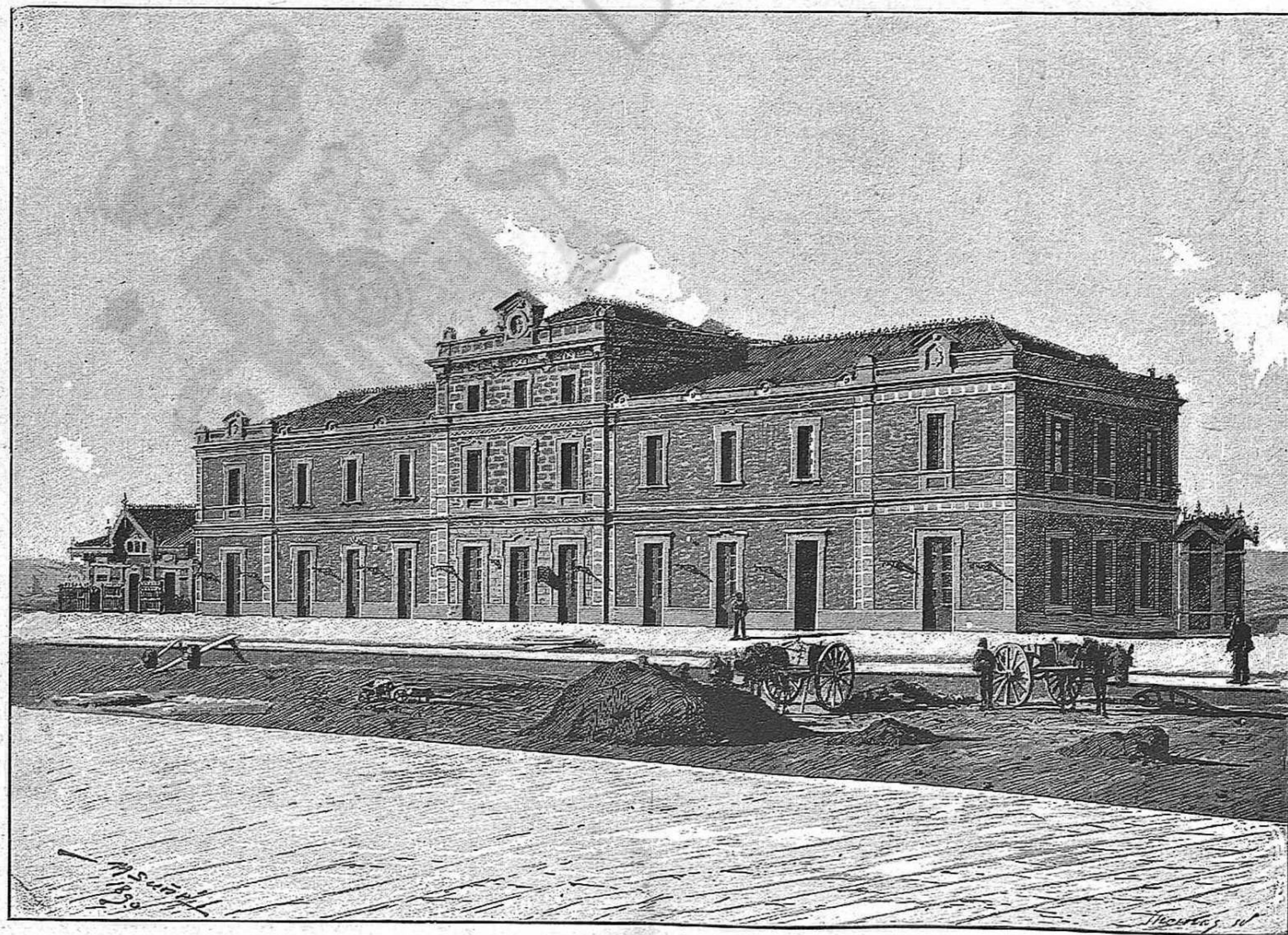
De la matixa Fransa nos hi trobem ab quatre notables traductors en provensal: Frederick Mistral, lo gran autor del *Calendau*, de *Lis isclo d'or* y sobre tot de la incomparable *Mireio*, l'obra culminant de la Provensa, poema delicios, vessant de frescor y de gracia, fill dels més hermosos quadros que presenta la Naturalesa, y per lo mateix plè de vida y de color y fondament sentit: Gounod l'ha revestit de delicades melodías al adoptarlo per argument d'una de sas inspirades óperas; Joseph Roumanille, altre dels mellors poetas provensals, que té bellíssimas produccions poètiques, com *Li margarideto* y *La campano mountado*; Joan Monné, majorau del Felibrige, traductor de *L'Atlàntida* y premiat en nostrates Jochs Florals; y'l doctíssim Baró Carles de Tourtoulon, qui sobre sos estimats articles y estudis (un d'ells referents á nostre Mossen Jacinto), té publicada una monumental historia del gran rey Jaume I: en l'edició políglota hi ha traduhit en llenguatge montpellerí la composició que d'ú per títol *En Jaume á Tarragona*.

Nostra bella germana, la platxeriosa Italia, ha vist interpretadas en sa llengua algunas poesías del *Gayter*, per medi dels senyors: Lluís Bussi, Pbre. (de Candia Lomellina), poeta religiós, director de *L'Iride*, qui ha traduhit també un ramellet de varias produccions catalanas y provensals, y á més de sas moltes traduccions italianas, n'ha dut á nostra obra una en dialecte piemontès; la senyoreta María Licer, ja citada en son lloc, qu'es amantíssima de nostra li-

FERROCARRIL DE LA ZAYDA Á REUS, DIBUXOS DE M. SUÑÉ.

LO PONT DELS MASOS

LA ESTACIO DE MORA LA NOVA

teratura; don Lluís Carles Vida, jove català, també ja anomenat, y á qui li han vertit axis mateix al italià algunes de sas composicions originals, y, en fí, lo reverent Carles M.ª Vella, notabilíssim llatinista, y que ha portat una versió siciliana de *Sa mirada*, una de las mellors poesías del *Gayter*.

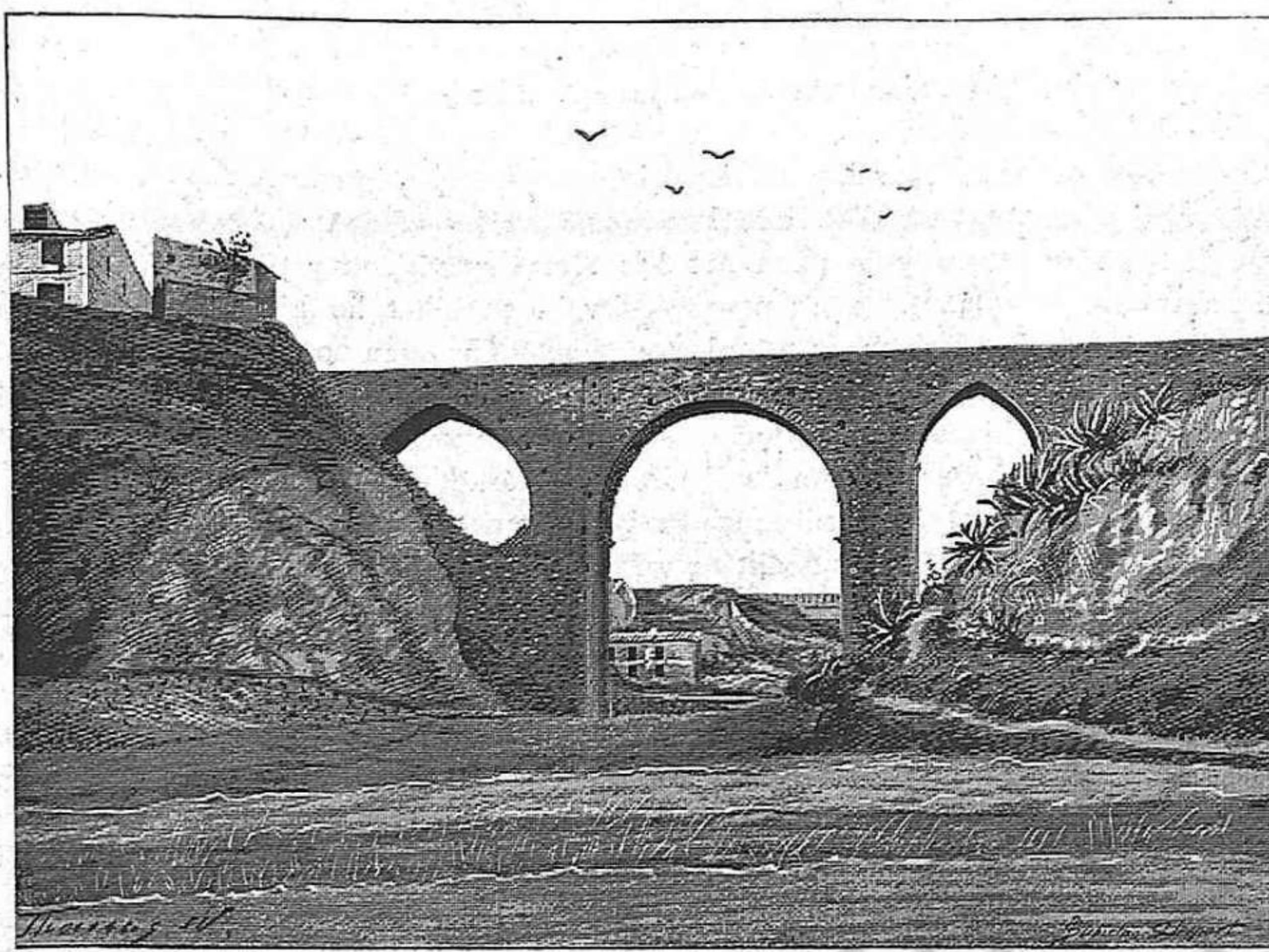
Parlant de realmes més allunyats, Alemanya ha volgut també concórrer á festejar las bodas d'or de nostre autor, traduhintli una poesía Constantí M.^a, comte de *** (de Viena), qui vol anar en la obra de rigorós incògnit, y moltas altras lo conejudíssim hispanòfil Joan Fastenrath (de Colonia), autor d'innumerables llibres, entre ells d'un *Romancero* alemany de tots los reys d'Espanya, que han dut lo nom d'Alfons, y d'un romans sobre l'expedició dels navarros á Orient, basat en l'estudi d'en Rubiò y Lluch; home de caràcter viu, decidit, á qui atormenta

la febre de saber, entusiasta de nostre renaxement, sobré'l que està donant, á horas d'ara, algunes conferencias en La Haya y qu'està á punt, tal es son domini de nostra llengua, de dar á llum una Antología catalana, en la que anirán traduhits al alemany més de vuitanta autors.

La literatura flamenca, que ofereix un renaxement semblant al nostre (fins en lo que té de polític), ha dut dos ilustres traductors: Guido Gezelle, gran humanista y poeta, qui ha transportat també á sa llengua lo poema homèrich de Longfellow *Lo cant de Hiawatha*, y Alfons J. M. Janssens, autor de una magnífica colecció de poesías (*Gedichten*) que han valgut grans elogis al sabi catedràtic d'Historia á Liege, Godofred Kunt, considerantlo com lo príncep dels trobadors catòlichs flamencs.

Grecia, lo poble felisment renascut y ab lo que

TARRASSA, DIBUXOS DE J. SUBIETAS-LLEOPART.

Pont entre Tarrassa y Sant Pere.

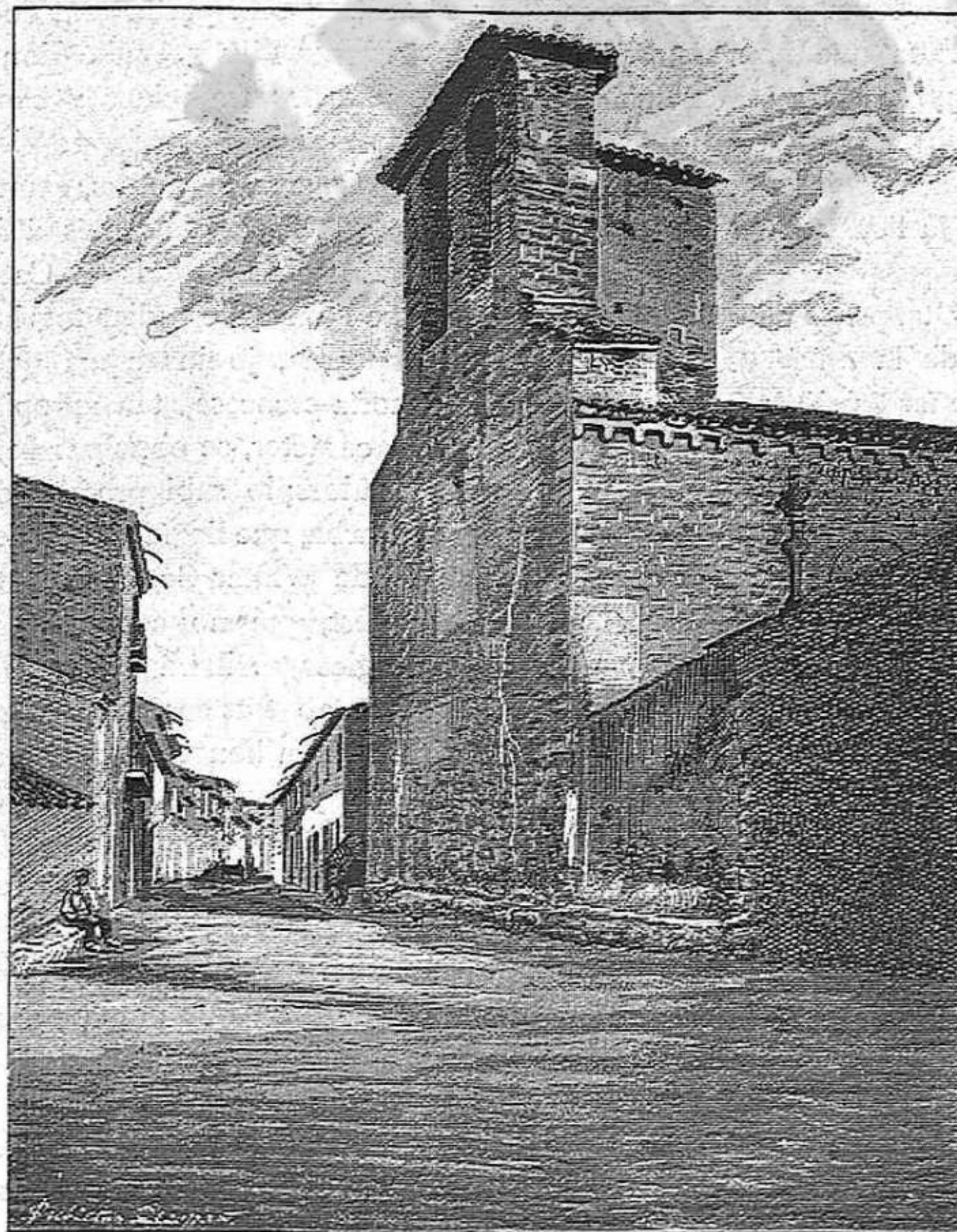
nos haurfan de lligar llassos de profonda amistat y simpatía, perque allí hi tenim sanch nostra y recorts inesborrables, ha enviat també son concurs, y honra inmensa ha de ser per *Lo Gayter del Llobregat* veure vestits alguns de sos cants ab lo esplèndit ropatge de la llengua, modernisada, del gran Pare de tots los poetas del mon. L'un traductor es Constantí A. Christomanos, jove encara, però un verdader sabi, de segur lo grech que coneix mellor lo català y lo castellà, autor d'obras gregas y alemanyas, genealogista eminent, quals *Estudis genealògics sobre l'Arcontat ateniense y bisantí*, son dedicats á nostre estimat y èruditíssim amich Rubiò y Lluch (y sobre l'obra d'aquest referent á l'expedició navarra á Orient té també molts preuhats articles), y ara publica un completíssim treball titolat *Familias occidentals á Orient* com adició á las *Fa-*

milles d'Outremer, de Ducange, haventne exit ja un fascicle, y pera acabar la qual ha passat á Viena, estudiant activament.

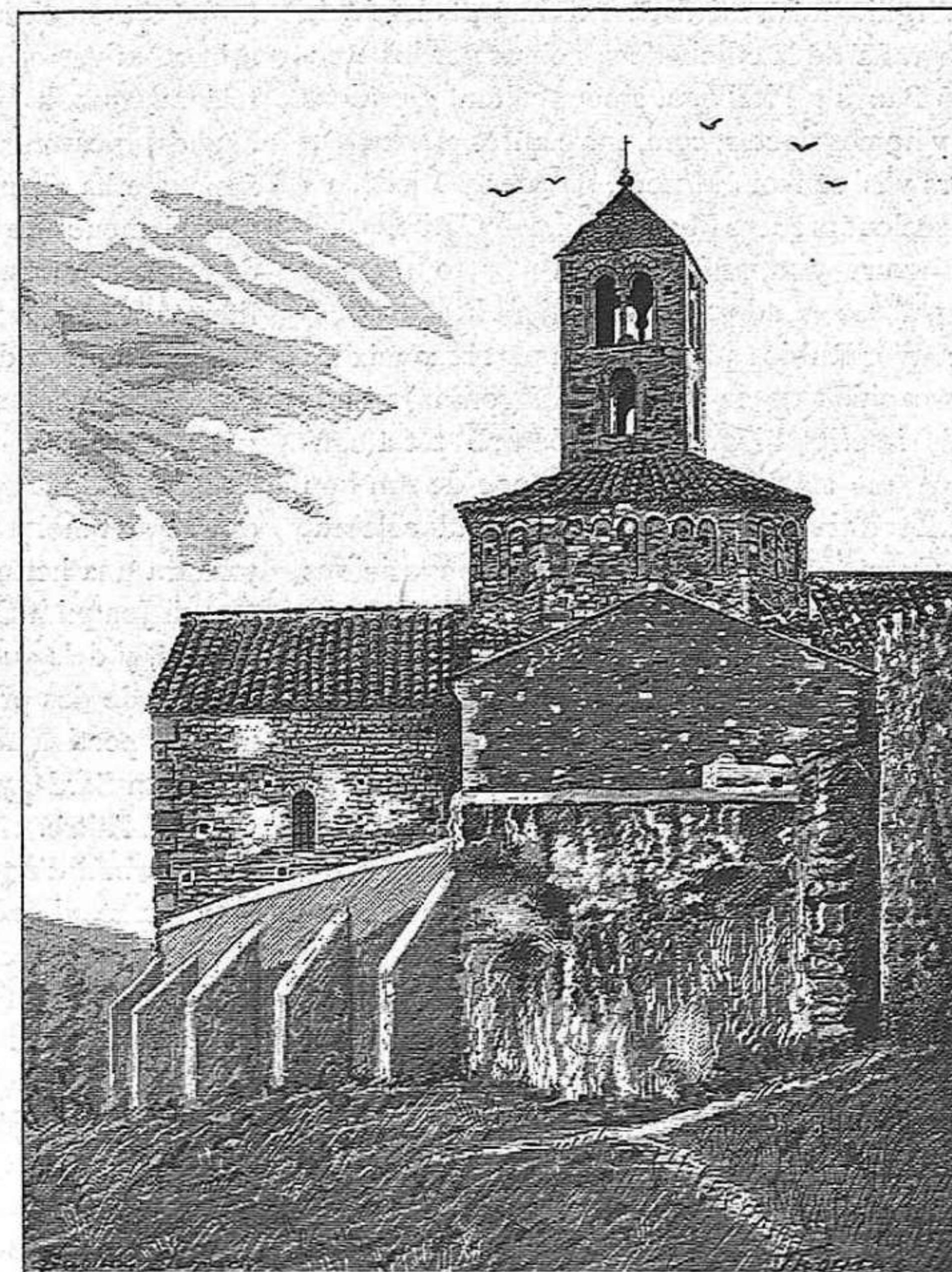
L'altre es Demetri Bikelas, que ha escrit la celebrada noveleta *Louki-Laras*, traduhida al català per lo referit senyor Rubiò y Lluch, colecció de quadros de costums gregas y noveletes, un estudi magnífich sobre'l bisantins, en que demostra un talent sintètic de primer ordre y que li ha donat molta nomenada, y un hermós volum de impressions recollidas *De Nicópolis á Olimpia*. Té també un aplech de bellíssimas poesías, qu'ell modestament anomena *Versos*, y una versió al grech modern de totes las portentosas creacions de Shakespeare.

Finalment, y es hora de terminar, lo poble dels grans infortunis, la patria del dolor, l'esquarterada Polònia, té també aquí son representant en l'intelligentíssim jove Eduart Porembowicz, que domina'l català y'l castellà fins á escriure correctament y qu'ha estudiat profundament á Viena la filologia y llengüas romàniques, deixantse dur per los consells del eminent Adolf Mussafia, un dels primers romanistas d'Europa. Gracias á ell, nostra martirizada patria ha deixat sentir son maltractat idioma en la terra dels martiris y ha vist tres dolsas poesías d'un de sos fills, expresadas en la sacra llengua de Mickiewicz y de Slowacki.

Fins aquí'l noms dels traductors. La llista es llarga y granada, ja que acabant de fer la feyna de secretari, y si no'm descompto, puja á la xifra de 68 la suma d'autors inclosos, axò dexant apart que molts d'ells no tenen una sola versió, sino varias. He parlat de la feyna de secretari, y ara sento no havermhi limitat del tot; axis m'hauria estalviat d'aventurar judicis, de no donar tal vegada á algú

Iglesia y carrer Major de Sant Pere.

Vista posterior de Santa María, á Sant Pere.

lo lloc que li pertoca, de treure à relluir alguna apreciació potser falsa, de incórrer en omissions y sobre tot de fer crítica inoportuna, defecte en que irresistiblement anem cayent tots; si per cas, demano disculpa per un treball fet depressa y casi de pura memòria.

Per malament que ho haja fet, crech que s'haurà pogut veure clar que *Lo Gayter del Llobregat* s'ha obert pas per tot arreu, obtenint per sa significació honors envejables, y axò era lo que'm proposava, y tingues en compte que la modestia del senyor Rubiò y Ors li ha fet reduhir à tres los volums de sa *edició poliglota*, puix ell s'ha contentat ab las versions que tenia, preferint las de las llenguas regionals, y ha tingut por d'extralimitar-se ó de caure en lo ridícol, multiplicant los quaderns y acceptant las ofertas que se li havían fet de traduccions inglesas y russas, y fins d'àrabs y hebreus.

Així l'obra ara resulta prou plena, y ab tan bons col·laboradors, curiosa y notabilíssima. Catalunya, agrahida's envia à tots ells, en general, gràcias per son concurs: als forasters de las demés regions d'Espanya, una encaxada d'affecte fraternal; als estrangers que desde sos països s'han recordat d'ella, un bes arrenyat de l'ànima. Y al *Gayter*, que per ella ha rebut tan grans distincions, una abraçada com las que las bonas mares donan à sos bons fills.

**

A més de totes las poesies contingudes en las dues anteriors edicions, enclou la de que parlem las composicions que ha escrit lo senyor Rubiò y Ors des de 1858 á 1889, distingidas molts d'elles en Jochs Florals y traducció algunas altres de Víctor Hugo, Lamartine y Menéndez Pelayo. Així mateix, dos parlaments de gràcias, dits en certamens, una descripció d'una famosa gesta caballerescsa del gran comte Ramon Berenguer III y un estudi, premiat com l'anterior, sobre la personalitat poètica del Rector de Vallfogona, tractat, en mon concepte, ab massa benevolència.

Sempre m'ha sorprès, y se m'ha fet difícil d'explicar, lo respecte ab que, considerat com à poeta, continua sent tractat lo famós escriptor tortosí, no ja fent cas de la gent vulgar que, ni acontentantse de compararlo ab Quevedo, lo ha arribat à anomenar lo Virgili català, ni dant cap importància à la falsa biografia de la edició de sos obres per los Rectors dels Banys y Pitalluga, sinó ascoltant à crítichs experts y homes doctes, com, entre altres, nostre Rubiò y Ors y'ssens Morera, Sabater y Lledó, y'l jove y excelent prebère Mossen Ramon Corbella, fill de Vallfogona y apassionadíssim per lo popular rector, qual recort adora ab verdadera idolatria.

Ni'l senyor Rubiò (que per altra part reconeix los defectes capitals de la poesia vallfogonina) ni cap altre dels referits biògrafos, arriban ab tot à convèncer de que sia filla d'altra cosa que de son bon desitj l'alta estima en que volen tenir al celebrat Vicens García, puix las numerosas composicions d'aquest ab prou feynas si dexan fer ressaltar res més que algun qu'altre concepte axecat y poètic de bona lley (y casi es qüestió d'anarlos à trobar ab cercapous), gran facilitat de versificar, qu'es una qualitat insoportable quan no va acompañada d'altra cosa, y apart de dos ó tres romans ben sensits y no del tot mal executats, cert enginy y trassa generals, però casi sempre ofegats per una locució massa enfarragada ó massa pedestre.

García era home llest y erudit, y orador molt estimable, com ho prova son bellíssim sermó fúnebre en los funerals de Felip III, publicat per lo senyor Girbal, de Girona, ahont hi han expressions felises y algun concepte brillant, y no s'hi troba lo carregament de frase de sos versos; però era també poeta de molt mal gust y d'imaginació migrada, y per axò, dexant la bona via que casi tanca Père Serafí, s'embrancà per l'imitació servil de la més defec-

tuosa poesia castellana, y aprofitant las tristes escorrialles de Góngora y Quevedo, y corrompent tota la essència de nostra hermosa llengua, arrossegá son talent pera celebrar ab preferència assumptos vulgars, d'una manera tan mesquina en lo fons com en la forma.

Y no val, per defensarlo, assegurar que à aquesta manera d'escriure l'encaminavan las aficions del temps y lo poch net dels temes que s'entretenia à parafrasejar; perque qui val en realitat, ho dexa endevinar en totes las ocasions y fins quan no vol: Quevedo, per exemple, tracta assumptos consemblants y es sempre enginyós, plè de gràcias, abundant, riquíssim de dicció, armoniós, devegadas profond, devegadas joganer y sos grans defectes naxen de sos grans qualitats, y La Fontaine no es inferior, com artista, à sos deliciosas faulas, en tots los seus *Contes*, à pesar de tractar d'histories més que llepisosas y fins repugnantes, extretas de Boccacio ó d'Ariosto y l'Aretino. En cambi, nostre pobre Rector no se'ls sembla de res: sos gràcias son casi bé sempre desventuradas, y sa dicció enman llevada y trivial no logra mai cobrir ab sa afectació inútil lo buyt del pensament ó lo vulgar de la imatge.

Jo crech de debò, y axò ho crech tant com lo senyor Rubiò y tant com mon simpàtic amic l'entusiasta Mossen Corbella, que'l Rector era un sant home, fill exemplar, sacerdot ilustradíssim y modest, y pastor plè de bon zel pel bé de sos estimats feliçessos, que bonas probas hi han que de tot axò l'acreditan; crech també que devia escriure sos més deplorables composicions sense cap mala intenció y sols per distreure sos moments de mal humor ó sos estonias vagariuas, y fins si's vol que las més relliscosas no son seuas y que se li han atribuït lleugerament; però no puch creure en la pueril y ja gastada rondalla de que la criada per un mal entès llenys al foix tot lo que havia escrit de bo y dexés lo dolent, perque en las poesies serias que li han quedat no està pas gayre més afortunat qu'en las altres; ni crech que'l rey Felip IV lo cridés per admirar-lo d'aprop, movent axò l'envaja dels escriptors castellans fins à costarli terribles contrarietats y casi la vida (y vaja quins elets tenia llavors la cort poètica castellana per anar à considerar al infelís Rector com un rival!), y, mentres no's probi altra cosa, no'm sé desprendre de la opinió de que'n s'hauria valgut més à tots que'l bon García s'hagués decidit à escriure sos versos en castellà, púix per ferlo en lo català ab que ho va fer tant se valfa que no s'hi hagués encarressat, ab lo qual, si no tindrà tota la fama que ha alcansat, ni potser gens, s'hauria estalviat al menos de que se'l pogués acusar justament de la fatal corrupció que portà à la llengua y à la literatura catalanas.

Treta aquixa digressió, ja sols falta, pera enllistar l'inventari de las compositions de la *edició poliglota*, donar compte de dues poesies originals que l'adornan, dedicadas al *Gayter*, la una de las quals es un sonet molt sentit de don Manuel Antonio Caro y l'altra una hermosa salutació *A Cataluña*, de don Joseph Joaquim Ortiz, reputats poetas tots dos del Bogatà, y dels que se ha fet deguda menció en son lloc, y de dos pròlechs, en altres tants volums, firmats respectivament per don Marcelí Menéndez y don Joan Sardà, y com se compren, castellà'l primer y català l'altre.

Lo treball d'en Menéndez Pelayo, plè de penetració, recte de criteri y complert à dins de sa concisió admirable, es baix tots conceptes digne de son autor; qui vulga ferse càrrec del primer desvetllament de nostra literatura en aquest sige, obtindrà més bon resultat consultant aquellas curtas planas qu'empassantse tots los llarchs articles dedicats al mateix objecte de la tan abundant com desordenada obra del senyor Tubino. En dit estudi reclama per nostre *Gayter* la prioritat cronològica respecte als escriptors en llengua catalana, sens fer altra excepció que la de l'Aribau, per sa altiuia y venerada

Oda à la patria, que s'ha d'admirar sola, ja que las altres poesies d'aquest autor son en molt curt número, molt distants en mèrit de la oda y publicades no fà gayres anys per los senyors Briz y Matheu, y las que corran de boca en boca, de gènere vallfogoní, encara qu'enginyosas, no son dignas de ser impresa. Y en efecte, poch pesan pera influir contra dita prioritat los versos de Jaume Vada, los tan veritablement sentits com mal treballats de Miquel A. Martí en sus *Llàgrimas de la viudeza*, y'l fragment del poema simbòlich, enigmàtic y logogràfic *Lo temple de la Gloria*, que fà bé lo senyor Menéndez de dubtar que sia de don Antoni Puig y Blanch, à qui s'ha atribuït, puix per lo menos talent de sobras tenia'l famós filolech mataroní pera produhir cosa millor que aquella extravagancia, en la que hi troba lo bo del traductor al castellà, senyor Pers y Ramona, una infinitat d'idees y pensaments grandiosos, moltes bellesas y preciositats, y fins una gran sublimitat de doctrinas (y tan sublims, que no las enten ningú!); per altra part, casi totes aquestas produccions veieren la llum pública ab posterioritat à la primera composició del senyor Rubiò y Ors.

Examina després d'una manera magistral lo carácter predominant de las primeras poesías de nostra renaxensa y son convencionalisme romàntich, que's troba també en la brillant foguerada de nos tres prosistas en llengua castellana, tots los quals vessavan d'entusiasme arqueològich y d'amor à la Edat Mitja (Piferrer, y després Pi y Margall, Quadrado, Tomás Aguiló, Milà, Pi y Arimon, lo mateix Rubiò, Roca y Cornet, Cortada, Bergnes, López Soler y casi tots, en una paraula); romanticisme que era fill, tan migrat com se vulgi en los poetas, però legítim en tots (y gracias à Deu que surt à dirho un crítich tan eminent com lo senyor Menéndez), de la saludable revolució que portà à totes las literatures d'Europa la venerable figura del gran patriarca de la novela històrica, l'escocès Walter Scott. Sí, axò es lo cert; dexant à banda lo que tinga de providencial lo actual despertament de las adormidas literatures de totes las regions, jo tinc per segur que qui més ha influït, per la resonancia que sus obres obtingueren, en fer estimar als pobles oblidados ó dominats per la forsa, las glòries de son passat y'l desitj de renovarlas fou, més ó menos directament, lo gran novelista y poeta d'Edimburg; y per lo que toca à Catalunya, y sobre tot à Barcelona, se l'admirá ab tal fervor per la gent docta, que, à son exemple, Piferrer, Milà y Aguiló (don Marián) s'afanyaren à recullir las tradicions y cants populars de la terra, l'estudi de l'història propia fou fet ab més criteri y més amor, los poetas, exintse de tó, descrigueren los castells feudals més à imatge y semblansa dels d'Escòcia que dels de Catalunya y, en fi, extensem l'afició à estudiar tots los escriptors d'aquella contrada, jo fins crech que à axò's degué que la filosofia escocesa, tan apropiada com sa poesia à nostre carácter, se obrís pas desseguida entre nostres pensadors; lo sabi prossilit d'aquella escola, Llorens y Barba, que llegia ab tant deliri com en Milà las obres de Walter Scott, sentí tal afició per la patria d'aquest, que no contentantse de conèixer la llengua anglesa, arribà à parlar maravillosament l'escocès fins ab tots sos més vulgars idiomatismes. Sí, dit tot axò en honor del egrégia autor de *Ivanhoe*, de *Rob-Roy* y de *Rokeyby*, en son gènere de novelà no superat encara per ningú, ab tot y comptar ab molts è ilustres dexèbles que no s'han encomanat los defectes del mestre, però tampoc sas meiors bellesas, y sia dit ben alt avuy que se'l veu tractar ab una injusticia que desespera per una flamant escola, anomenada naturalista, que no farà renexeres, y, especie de sucursal de las salas de clínica, que preten ofegar sa impotència pera volar à la santa y serena regió del art puríssim, arrossegantse à fer observacions microscòpicas de la materia corrompuda y à estudiar la vida del home, armada l'una mà ab l'escalpell del anatómic y l'altre ab la placa

del retratista; y escola ó secta que, per lo tant, no pot perdonar al il·lustre novelista l'haver anat á cercar los assumptos de sas obras en los temps passats, ja que, segons ella, tot bon autor s'ha de limitar á pintar la seva època y lo que veu, com si las passions humanas no fossen sempre las mateixas y tinguessen edats mitjas ó passadas, y com si's accessoris y detalls del art no brillessen mes vistos de lluny á l'escalfor del entusiasme y ab los ulls d'aument de la passió que inspeccions d'aprop ab la freda analíssis d'una observació nimia y enutjosa.

Estudia axis mateix lo senyor Menéndez la significació de la literatura catalana en l'esfera del art espanyol de nostres díes, considerantla tan digna de viure en sa original manera de ser com qualsevol altra de las anomenades nacionals, ja que no ve á ser una continuació de la que massa metòdicament cultivaren nostres ingenis en la Edat Mitja (y qu'es al contrari excessivament ignorada de la majoria dels actuals 'escriptors'), ni molt menos filla ó germana de la que volen ressuscitar los provensals, y que creu lo crítich de vida ficticia, coincident en axó ab las apreciacions del humanista J. M. Guardia en la Introducció (notable per molts conceptes y fins per lo del desgaiye ab qu'està escrita) á sa hermosa edició del *Somni de Bernat Metge*, que acaba de publicar, y en que parla de tot lo felibridge d'una manera crua y desapiadada.

Per fi, termina en Menéndez son magnífich pròlech retraguent, ab inimitable trassa, los mèrits reals de las composicions del *Gayter*, no amagant mai l'estimació que sent per son antich catedràtic de Historia, y qu'es avuy un de sos millors amichs. Y tot axó ho explica l'eminente escriptor *montañés* en quatre tochs de ploma, sense galas d'erudició ni afecació de cap mena, y ab un estil clar, franch y precís y elegantíssim, com qui domina la materia y está segur de lo que diu, resultant son treball, y de segur que sense proposarsho l'autor, lo mellor resum ó síntesis que conexem del primer esclat de nostra renaxensa y fins de sa importancia y valor actual. Per petita que sia, cada nova obra de nostre il·lustre amich es sempre un nou motiu per admirar son portentós talent.

Lo pròlech d'en Sardá es també un exemple de discreció y de bon gust. Ben estimat es l'autor entre nosaltres per la serenitat de son júdic, per lo arrelat de sas conviccions estèticas y per la inflexible imparcialitat ab que tracta las obras de quals mèrits ha de donar compte, cosa dificilíssima per qui, en sa majoria, ha de parlar de las d'estimats amichs y ha de bregar en un estret cercle hont las coneixensas ó las simpatías li cuytan á barrar los passos. Dotat de talent clar y d'ilustració suficient, es autoritat en materia d'apreciació de bellesas literaries y la primera de seguir entre's que, escrivint en nostra llengua, se donan l'àrida tasca de depurar l'actual moviment intelectual de Catalunya, y son bon sentit no'l fá incorrere may en exclusivismes, sacrificant noblement las aficions particulars que se li puguen haver encomanat en favor de determinat sistema d'escriure qu'avuy priva (y que ara fá ranci y estantí mirarlo ab los mals ulls ab que jo, per la meva pobre part, me'l miro), á la aprobació sincera y entusiasta de tota obra, sia de la mena que vulga, adornada de verdader mèrit artístich.

Aquestas qualitats que, com es natural, relluhen axis mateix en sos treballs fets en llengua castellana lo fan considerar com un dels crítichs espanyols realment notables (qu'en bona fè son ben comptats) y acaban d'acreditarlo altament sas condicions de escriptor fácil, vigorós, de dicció neta y elegant, de frasse gràfica y pintoresca, no oblidantse may de quell crítich de debó ha de ser també un artista al mostrarse censurant las obras d'art.

Aqueix fou donchs lo escollit per lo senyor Rubió y Ors entre's joves escriptors catalans pera que obrís ab un pròlech lo tercer volum de la *edició poliglota*, y la elecció fou tan justa com encertada.

Després de recordar en ell lo senyor Sardá la delegació ab que foren rebudas las primeras composicions del senyor Rubió ja fá mitj sigle, y de reconèixer l'influencia que la primera colecció de las mateixas exercí en los escriptors que més tard vinseren, se fixa detingudament en la significativa mostra de devoció prestada per don Antón de Trueba al *Gayter del Llobregat*, al que, com sabem, degué un canvi tan radical com profitós en la manera d'escriure, pera deduir d'axó l'importància general del llibre. Y aprofitantse d'aqueix fet d'una manera hábil y lògica, y sense cap esfors, passa á fer ressaltar lo valor de las literatures regionals de Espanya, de las que'n fá una defensa brillant y sólida, viva y animada, defensa d'advocat y de poeta, en la que sosté la superioritat de sa poesía particular sobre la de la poesía anomenada nacional. Los arguments no tenen rèplica, las probas venen á donarli la rahó: lo mateix Núñez de Arce no ha escrit res com l'*Idilio*, poesía verdaderament regional castellana que sent tot l'agre d'aquella terra y la pols d'aquells rostolls. Per tot axó acaba l'estudi fent notar quan justas son las manifestacions de simpatía prodigadas al senyor Rubió que fou qui més abiat reconegué la obligació de cultivar las lletres regionals.

Després d'en Menéndez, no era ja possible parlar mellor de com ho ha fet lo senyor Sardá; ja que ell ne porta la representació, just es consignar que, gràcies al mateix, lo jovent catalanista hi fá en l'obra un magnífich paper.

Tal es l'hermosa *edició poliglota* de *Lo Gayter del Llobregat*, presentada en tres volums ab un luxo fins en la part tipogràfica, que honra molt al establiment de don Jaume Jepús.

Per l'efecte del conjunt potser hauria sigut preferible que'l senyor Rubió, abdicant de sa modestia en benefici de la respectabilitat de Catalunya, hagués trobat manera de fer representar en sa obra totes las literatures regionals d'Espanya (cosa no molt difícil servintse de la llengua francesa com intermediaria pera las traduccions), y la corona hauria resultat complerta y l'homenatge á nostra regió més complert encara. Podia en aquest cas deixar de insertar moltas de las versions castellanas, particularment d'autors catalans, que, si son molt d'agrahir, no hi son necessarias, puix ja prou conegut es lo bon afecte dels autors al *Gayter* y á sa patria perque resultés demostrat de nou, axis com en canvi s'hi troben á faltar traduccions dels més anomenats escriptors de Castella que tant galejan de conèixer nostra llengua y que s'han volgut estalviar de pendre part en lo referit homenatge.

Però tal com està l'obra es prou important y prou honrosa per lo senyor Rubió y Ors.

Nosaltres al felicitarlo per ella ho fem ademés recordant lo molt que per diferents conceptes li debem nostra admiració y respecte. No podem oblidar que al saludarlo saludem al autor del *Epítome-programma de Historia Universal*, obra en tres volums, feta ab tota conciencia, exemple de mètode y claretat y llibre que ha fet catedràtichs; al que ab son *Manual de elocuencia sagrada* s'ha manifestat tractadista expert y retòrich de bona lley; al que ha historiat admirablement la *Sàtira* y ha estudiat nostre renaxement literari ab deguda imparcialitat; al que en sas monografías de Roca y Cornet y de Milà ha sabut donar á sas figuras lo relleu que's merexían; al que'n sos quadros d'època, com lo de *Brunequilda y la societat franco-gala del segle VI*, ó en sos treballs dramàtics catalans *Luter y Gutenberg* ha demostrat que per ell las edats passadas no tenian secrets; al que en extensos estudis de contoversia (no s'han pas de citar tots) ha fet relluir las excelencias del catolicisme y ha dat probas de sa fè incorrupte y de son fervorós entusiasme per sas

doctrinas, y, en fí, al antich catedràtic, degá de nostra venerable Facultat de Filosofía y Lletres, á qui'l Claustre en pes reverència y estima com una gloria y al català de cor que desde la càtedra, desde l'Acadèmia (y aquest any ho fará desde la alta Presidència dels Jocs Florals) no dexa may de encoratjar al jovent pera qu'honore y admire á sa patria, no prou coneiguda encara, y consagre á la mateixa, com ell ha fet, tota sa activitat y tots sos estudis.

La vida literaria del senyor Rubió y Ors ha sigut tan llarga com ben aprofitada. Ditzosos los que ab alta veu poden dir axó de si mateixos, y vulga Deu prolongar aquexa vida tant com tots desitjem, per goig nostre y profit de la patria catalana.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

Febrer de 1890.

A SANT GERVASI (1)

DEDICADA AL BON AMICH DR. A. RODRÍGUEZ MORINI.

Com dels brassos fugint de Barcelona,
poble gentil, t'acostas al serrat;
¿quin desitj t'esperona
d'anar amunt com blanquinós remat?

En ton pas al Putxet, com oleatge
qu'à una roca cinyeix,
lo voltas y empresonas y altre oratge
més sanitós lo teu afany nodreix:

Eix turonet que Barcelona esguarda,
apar lo rabadá al mitj del remat,
guiante al Tibidabo altiu que't guarda,
pastor de ta blancura enamorat.

Mes al sé'al camí d'Horta'l pas deturats
ab l'afany de culir tas flors allí,
de tenirhi ressombras y olors puras,
de tornarte jardí.

Oh sí, per tot las flors treuen la testa
dels murs sortint per veure al caminant,
que't troba sempre axí vestit de festa,
ton pervindre esperant.

Y reprens ton delit, y á la masia
filla de l'amorosa soletat
li donas ta agradosa companyía
y tot cobra per tu un altre posat.

Lo Bell-esguart esmenta que s'hi acosta
ta petjada del mon á du'l remor,
alli hont los Comtes van anar á posta
d'oblidarhi un moment y esplayá'l cor.

En un recó guarnint ta capsalera,
com niu preciós penyat
entre alsinars, arbós y ginestera,
Bethlem creu qu'abastarlo has somiat.

Part de Ponent, Sant Pere Martri't mira
tenint dormit als peus á Sarriá,
y trist y vell suspira
sos enderrochs tot sol al contemplá'.

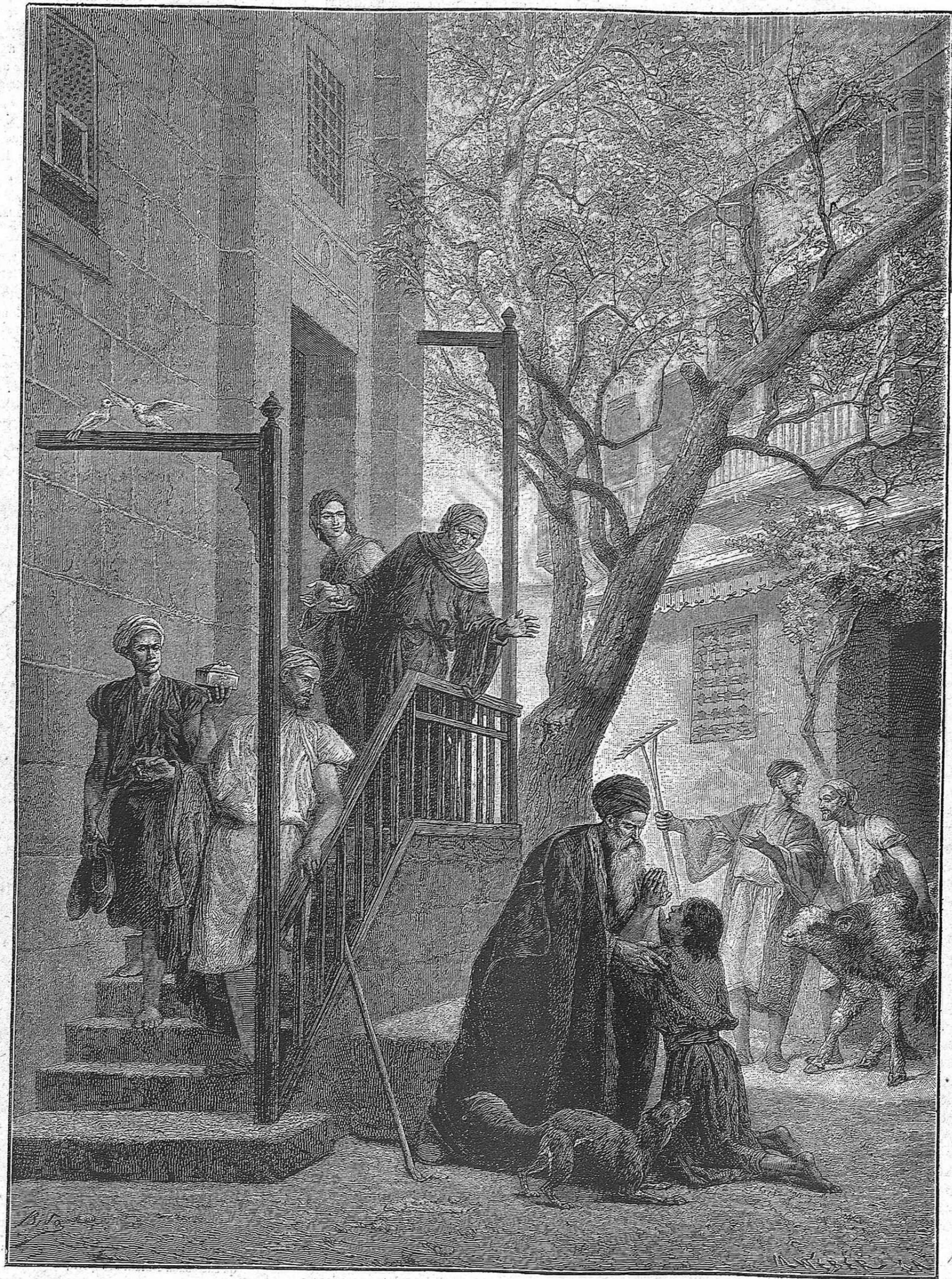
Del Coll l'antiga Verge (2) ab anyoransa
de l'altre cantó't veu sempre florí:
«;Per quina imatge, deu pensá' ab recansa,
s'está guarnint tan celestial jardí?»

L'alè dels pins nodreix tas fantasías,
lo somni hermó de ton modern adrés,
d'assolir mellors días
pe'l viarany que't trassa lo Progrés.

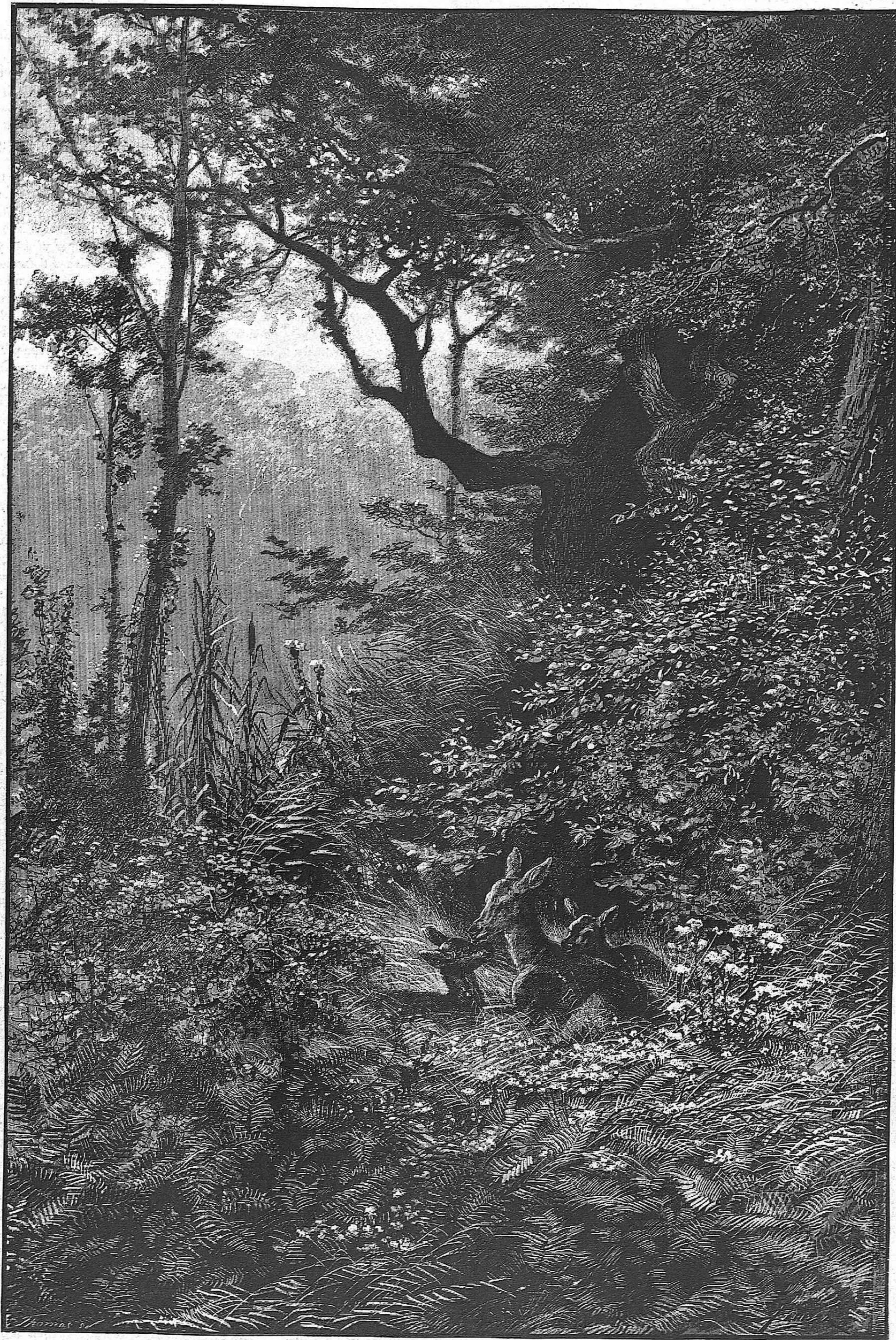
Crexe', ascendir, los dos afanys més nobles
que'ncomança Natura al espírit;

(1) Poesia que guanyá'l premi ofert per l'Ajuntament de Sant Gervasi, en lo segon certamen celebrat per l'Ateneo de aquella població.

(2) Es de notar que al santuari de la Verge del Coll li han anat escas-sentjants las visitas los devots que abans contava, y que en alguns dies solien arribarhi en romeria.

LA TORNADA DEL FILL PRODICH, COMPOSICIÓ DE BIDA.

TRANQUILITAT, PAISATJE DE J. PAHSSA.

no es la montanya'l cenyidor dels pobles,
ni'l mar tampoch ab son etern mugit.

Pera fer pas á la Ciutat, ¿no es l'ona
qui atura'l galopar?....
Mes si recula'l mar per Barcelona,
per tu un verger se tornará'l pinar.

Es part d'amunt lo que'l teu vol ansia,
y dius: «Aquell que vulga, vinga ab mi;
de Muntané'en recort, que nostra via (1)
siga per tots d'anar amunt, camí.

»Qui vulga perspectivas y celatges,
que'm seguexe y amunt los trobará;
jo en mon redós tinch celestials imatges
pera's que fins al cel pensen volá».

»Tinch una Verge, hermosa, desitjada,
recort del marinier espahordit
quan l'escomet pe'l mar desert l'onada
com fera que'l simoun ha desxonxit.

»Tinch sanas akenadas per tornarli
á ne'l cos la salut;
tinch donzelletas puras per donarli
companyas á la dolsa joventut.

»Tinch un racés (2), ahont com aurenetas
los ideals moderns hi fan son niu,
hont al treball li anuncian horas quietas,
fal-leras á ne'l pobre pensatiu.

»Veig la locomotora
ab lo panteix del sige arribá aquí,
com despentina, alegre, triunfadora,
sa cabellera blanca prop de mi.

»Tinch llochs melengiosos pe'l poetas
á l'hora que'l sol cau;
tinch bellas siluetas
que's destacan quan tot reposa en pau.

»En los cimals de mas montanyas bellas
los miradors, jo hi aniré á posá,
y pobles y onas, aucellets y estrellas,
mon «Excelsior» tothom l'escoltará.»

»Oh Sant Gervasi, oh tu hont la primavera
no se desfoca may
y l'esperit com l'auellet venera
la calma y la claror de l'ample espay!

Jo't vaig cercar un jorn, quan la tristesa
forsa Ciutat me duya ab dolsa má:
jo he amat ta senzillesa;
per tu la poesía no'm deixá.

Siga'l que vulga'l que la sort m'esperi
en tu hauré de pensar,
únic recó de mon que pugué haverhi
hont mon cervell tornés á fantasiar.

Sempre en mi incorruptible ta memòria,
tindrás tu sol mon petit niu d'amor,
tu qu'ara veus descapdellars ma historia
com una troca d'or.

Y axí si lluny d'aquí conto mas horas,
al recordar l'amor, la joventut,
tu serás allavoras
mon Paradís perdut!

ALFONS M.ª PARÉS.

1889.

(1) Carrer de Muntaner, que enllaça Barcelona, Gracia y Sant Gervasi.

(2) S'aludeix al Ateneo de Sant Gervasi, qu'ha despertat d'una manera notable l'esperit de cultura en aquesta població.

COR Y SANCH

(Continuació.)

VI.—PROJECTES DE MATRIMONI

Ja hem vist que don Joan tractava de casar sa filla ab un cosí germà d'ella, y aquest pensament estava en vías de ser un fet en l'ocasió de que ara's parla. Com que'l tal projecte va molt lligat ab los principals successos de la present historia, caldrá qu'expliquem per alt las causes que'l portaren.

Don Joan, com s'ha dit, era ambiciós; però li mancava'l talent que aixeca als homes, y may vinguè en ajuda seva cap atzar dels que, á voltas, de no res ne fan un ídol. En la societat barcelonina, sempre passà com un de tants, y per mès que sa naixensa y sa posició li donaren lloc á relacionarse ab tot lo mès distingit del Principat; per mès que gastès en luxo per sa casa y sa familia y donant convits y saraus espléndits á la noblesa y al alt comers; may ningú li trobá qualitats notables, ni may lo govern se fixá en ell per darli'l càrrec públic mès xich. En cambi, ell veyá á casi tots los parents que sa esposa tenia á Madrid, distingits ab condecoracions ó bè ocupant llochs visibles en lo servei de la casa reyal, y açó exitava sa enveja, com que fins alguna vegada escrivint al germà de sa esposa havia deixat anar entretochs qu'equivalien á solicitar influencia per obtindre alguna cosa; mes, com dona Gertrudis era senzilla, may lo volguè ajudar en aquest sentit, y fins, potser, per sota má va contrarestarlo.

Succeí que l'estiu del any passat, una germana de la senyora hagué de venir á pendre'l banys, y perçó estiguè molts días á casa Piguillem, hont la va retenir mès temps del que's proposava una malaltia que, si bè no fou cosa gran, va donarli lloc de comprender la bellesa de sentiments de la Concepció, qui no's movia may de prop seu cuidantla ab tot l'interés, ab tota la voluntat que sols pot esperar-se d'una bona filla. Açó y las gracies físicas de la donzella cativaren tant lo cor de la dama, qu'esta no pará fins á lograr dursen l'imatge de sa neboda, qui ab molts prechs consentí en deixarse retratar.

Lo pintor feu un'obra perfecta, excellent, y tornada la senyora á Madrid, tots los parents admiraren la bellesa de la gentil pubilla y escoltaren las alabansas que'n feya dona Carme. Un nebot d'esta senyora y de dona Gertrudis, y pér lo tant cosí germà de la noya, veyent també la pintura y sentit parlar á la tía, va enamorarse del original. No essentli fácil venir á Barcelona, per quant ell era militar y pertanyia á la guarda reyal, va escriure al senyor de Piguillem manifestant sa passió y preguntantli si la noya tenia'l cor lliure, y en tal cas, si fora del gust de tots els lligar mès lo parentiu d'abduyas familias pèl matrimoni. Deya que no havia parlat de res d'açó á sos pares, perque volia sobre abans los parers de don Joan, sa esposa y la noya, puig d'ells tres depenia'l resultat de la petició, y si aquest sigües favorable, quan ell obtinguès lo grau de capitá que no podía trigar á venirli, llavors dariá una sorpresa als pares d'ell, que'n serian molt alegres, demanarián la noya ab tota formalitat, y aixís que's poguessen despatxar las dispensas de Roma, tindria efecte'l casament.

Ab esta carta, don Joan vegè obert lo cel de sus ambicions: contemplava á sa filla á Madrid, entre palauhers, y ademès casada ab un amich d'aquell venturós privat don Manel Godoy, que de tal manera gobernava la nació, que no n'era rey, però hi regnava; y ja's veyá ell residint á la cort, ple d'honoras y càrrech, y passant la vida en festas esplendorosas, qu'era son dalé constant. Correguè á ferne sabedora á dona Gertrudis, mes ella no se'n alegrá gens; ben al contrari, s'posá trista considerant que sa filla, en cas d'affeuctuarse açó, havia de casarse ab un home, si no vell, de més etat y potser no prou de son gust;

que aqueest casament obligaria á la noya á viure entre mig de la corrupció de la cort, y que l'amor de mare y l'ambició del pare duria als dos cónjugues allá ab sa filla perdent la dolça tranquilitat que tenian á Barcelona. A la Concepció sols li preguntaren si li agradaría anar á Madrid y casarhi ab algú de suposició; ella va respondre: «Anar á coneixre als parents, y, sobre tot, á veure á ma tia Carme, sí; però víurehi ni casarme ab ningú d'allá, de cap manera.»

L'actitud d'ellas desesperava á don Joan, que tractá de convéncelas, però fou inútil; ans bè, la senyora no deixava perdre ocasió, quan era á solas ab sa filla, de pintarli ab colors vius los inconvenients de semblant pas. Ab tot, lo cavaller no's doná per vensut, y respongué al nebot expressant la viva satisfacció que li causava sa demanda; deya que la noya no tenia cap relació que li privés de donar son cor, per quant era molt joveneta; qu'ell, com á bon pare, ab la deuda prudència, miraría de tantejar sa voluntat; se planyia de que no pogués venir á Barcelona per assegurar mes l'exit de sa petició; li donava casi per segur lo consentiment de la noya, finint per encarrregarli que formalisés, com prometía, sa demanda, puig no era del cas que l'assumpto's negociés com secretament entre ells dos, mès que mès tractan se de personas que's tenian prou franquesa y eran d'una mateixa sanch.

D'aquí vinguè la fredor que feya algun temps nota la l'Enrich; puig don Joan, al veure que sa filla no feya cas dels entretochs de casament que li donava, fins al punt de que ni tant sols exitavan sa curiositat, va creure que las conversas d'art y lecturas que tenia sovint ab lo jove li distreyan la imaginació, y doná ordre á la senyora de que no'l rebés ab tanta franquesa com solia ferho, y á la noya li maná que deixés lo costum d'eixir á parlarhi, puig no volia véurela may ociosa, sinò aprofitant lo temps en apendre y repassar lo que ja tenia sabut. La donzella, al principi, fent un esfors, obeí; mes abiat oblidá'l manament, ab gran disgust del pare, y aquest disgust pujá de punt al veure que l'intimitat dels dos fins havia donat lloc á suposarlos enamorats. D'açó vinguè que'l senyor de Piguillem fes apareixe al Enrich com un inferior davant de sos tertulians, y d'est fet va seguirsen lo demés que ja sabem.

VII.—INDICIS Y DETERMINI.

Feya una setmana que havia passat tot açó, y'i desayrat jove encara no sabia oblidarlo, com que'l senyor Francesch, veyentlo sempre moix y capificat, l'exhortava á que no hi pensés, perque la cosa en sí no valia la pena.—Veus, home?—afegia.— Es lo que jo't dich: nos ab nos aném molt bè, cada ovelha ab sa parella; ara te'n pots convence. Però no t'hi amohines, perque gracias á Deu no has de menester per cosa alguna l'amistat d'aquella gent. Es cert que no tens pares; però no manca qui t'estima y procura per tu. ¿Qué mès vols?

Cada moment lo bon home repetia estas paraulas; al veure que no davan cap resultat, atribuïa bon xich lo capificament de son fillol al abús de lectures novelescas, y'l sermonejava per est cantó. Ell s'excusava poch, perque dins seu passava una véritable novelia que no's podia explicar. Sentia la coissor de sa dignitat ferida, y no hi trovava cura: professava odi als senyors de Piguillem, y un cop que'l trobá pèl carrer, va mirarlos ab altivesa y menyspreu; mes ¿per qué sempre que eixia passava pèl davant de casa d'ells mirant aquella entrada y aquells balcons, y's tornava roig d'ira y de vergonya? Es que ab lo recort del afront ja s'hi barrejava un altre sentiment que's formá gracias als referits successos, puig de lo contrari, aquest hauria mort ans de traure florida. Lo pobre Enrich estava enamorat.

Los esperits lleugers que no's prenen la pena de mirar los successos de la vida més que per la part

de fora, extranyarán que un agravi provoqués un amor, y un amor gran com era aquell; mes j'caldrá dir que la passió abans ja existia, però qu'era amagada en lo mès intí del cor del fadrí que ni se'n donava compte? Així mateix la viola creix sovint ignorada en lo bosch fins que, al petjarla'l camí, l'embaumà d'improvis ab sa flaire delitos.

Donchs sí, estava enamorat, en termes de que la passió, si bè li posava molt per amunt son ideal, en canvi també li feya veure fàcil lo camí d'arribarhi, sens considerar que'n mig del abisme de sa humil naixensa, que sempre hi havia hagut, acabava d'obrir-se un altre d'igual: la dificultat de comunicarse ab sa aymada Concepció. Cada dia passava mès d'un cop per aquell carrer, com l'auzell volta la gabia hont sa enamorada es presonera; passava com distret, ja perque si algú de la casa'l veyá no's pensás que li dolia no estarhi en bonas relacions, ja per no ferse sospitos, lo que de segur hauria malmés per sempre tota esperansa d'arribar al fi tant desitjat.

Però que'n treya de sos passeigs, si la noya era à dins de casa seva y no s'ensopegava á eixir may en aquells moments? Què avansava'l jove sinó días y mès días de penar? Mes ell, ab constancia perfidiosa, seguia fent lo mateix y consumintse de passió. Un dia, surtint per assumptos de casa seva, la vegè de lluny que anava ab la tia Agustina en la mateixa direcció d'ell; y quan volgué allargar lo pas per encontrarlas, elles entravan á missa á la parroquia. L'endemà á la mateixa hora torná á véurelashi, mes per temor á sa tia no s'hi acostá, y cada dia igualment; de lo qu'ell ne deduhí que devia ser una consuetut. Vinguè'l diumenge, y l'enamorat no mançá á l'hora; mes elllas no passavan; se ficá al temple, y tampoch hi eran.... Llavors, recordantse de qu'ella en altre temps moltes festas solia anar ab sos pares á oir l'ofici de la Catedral, hi va corre, y tant encegat anava, que no la vegè fins á passarli pèl costat, al moment qu'ella li dirigia una mirada tendra, dolorosa y expressiva. De prompte, tota la vida del jove enamorat se n'hi pujá á la testa, lo cor se li alterá de alegria fins á ferlo respirar ab pena y las camas li flauejaren, en termes que s'haguè d'arrimar á una columna; després va creure que tot havia sigut un engany de sa fal-lera. Trobantse frisòs y malament, s'aixecà surtint del temple ans d'acabarse lo sant sacrifici, y, al passar altre cop pèl costat de la donzella, novament sentí'l poder de sa mirada abrusadora.

Ab tot açò, clar se veu que si l'Enrich no tenia la seguretat del amor de la Concepció, al menys no podia cabreli pas dubte de que l'amistat d'ella no havia perdut en res; mes lo pobre minyò se trobava d'una manera ben digna de llàstima: tant prompte feya comptes alegres en lo que's referia al desenllàs de sa passió, com se posava melancónich y veia un demà negre y desapiadadamente trist. Tot aquell dia y tota la nit estiguè així mateix, y desesperat y resolt á jugar lo tot pèl tot, se va dir: «Açò no es viure; açò es un infern, y s'ha d'acabar. Res puch perdre de lo que no tinch, y així no puch estarmhi; sàpia jo al menys si tinch de viure ó si m'he de morir.»

L'endemà á quarts de nou del matí's trobava en lo venedor escrivint. Son padri era pér dintre, y quan torná á entrar, l'hereu cridá á un noy espigat d'uns catorz'any qu'esmorzava assentat en un recò damunt d'una caixa:

—¡Miquelol!

Lo pillart no torná resposta, y seguí esmorzant.

—¡Miquelol! ¡Miquelol! —torná l'Enrich.

—¡Miquelol! ¿dorms ó qué fas? —cridá'l senyor Francesch.

—¿Qué mana? ¿qué mana? —feu lo cridat deixon-dintse y posantse dret.

—¿Qu'ets sort? —preguntá'l vell. —¿No sentias que't cridavan?

—Oh! es que com m'anomenavan per Miquel,

no entenia que me ho diguessen á mí; —mormolà'l renyat.

—Donchs, ¿á qui havíam de dirho? —Aquesta si que es bona! —No es lo teu nom?

—Bè, sì; però ja ni me'n recordo casi bè; mès m'estimo que'm criden Gaig. —Si tothom m'ho diu!

—Ja ho semblas un gaig. —Ah, tabernacle! —tabernacle! may tindrás enteniment.

—Mira, noy, —indicá l'Enrich mudantse la jupa y posantse'l barret, —agafa aquesta pessa y vina ab mí.

Marxaren cap á muralla, y, quan foren al endret del portal de Sant Antoni, lo fabricant dugè aturant al noy:

—Espèrat, qu'he de dirte una cosa. —Me promets no contar á ningú res de lo que't maní? —Mira que t'ho has de callar, sinò....

—Ja pot dirme lo que vulla, —respongué'l xicot mirant ab extranyesa al Enrich; —no tinga por que se'n sapia res per mí.

—¿No coneixes una senyora que de vegadas ve á casa á véurem? Ja es una dona de temps, petriona....

—Que vosté li diu tia ¿oy?

—Sí. Mira, donchs: ara tot seguit farém aquesta diligencia, pera que pugas anar desembrassat; després, ab esta carta amagada, que no's veja, te'n vas á la parroquia, y mira si la pots donar á una senyoreta que va al costat de la meva tía..... Però sobre tot, noy, que ningú se'n adone, ni la tía tampoch. Si ho fas bè, no't queixarás de mí.

—Dèixeu corre, —feu lo bordegás, clucant un ull y ab mig riure maliciós, —no'm veurá ningú. Ja sé qui es.

—Míra: pera qu'ella't prenga la carta....

—No, no, no'm diga res, —interrompè'l Gaig, —ja sé jo hont tinch la mà dreta.

—Dochs, aném primer á dur aquesta pessa, y després per açò altre.

Y baixant la muralla, s'dirigiren al Padrò y cap al carrer del Hospital.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

(Seguirà.)

UNA VETLLADA MUSICAL Á PERPINYÀ

Cantar es nostre descans
en la terra catalana;
y'l cantá'ns fá tots germans,
los de montanya y los de plana.
Floretas hermosas, nina y clavellina,
dau l'enhorabona á l'Estudiantina.
Ola!

Ab gust rebia aquests días una papeleta dihent que «l'Estudiantina Catalana anava á tornar pendre las vetlladas musicals que tenia acostumat oferir cada mes als seus socis protectors; la primera d'enguany havia de tenir lloc lo 17 de febrer al local de la Societat, plassa del Castillet, Perpinyà».

M'en vaig alegrar, puig conexent lo bò y agrable que son las vetlladas de l'Estudiantina, tinch lo propòsit d'anar alguna vegada, veurels amics que hi som deixat y ferme un regal de llurs cansons y melodías catalanas.

Mentrestant y tot fulletejant, aquixa matxa nit del 17 de febrer, récor dels anys passats, vaig encertar una página del Petit Toulousain, hont l'amich Lo Pardal contava axis sas impressions:

Dimecres passat m'entornavi de Perpinyà, hont havia rebut coral acullida de varias famílies rosellonesas. A n'un corn del vagó, capificat, somniavi. No tenia á la memoria la bella estatua d'en Francesch Aragó, que del seu pedestal saluda al Canigó, platejant de neu sota un cel blavenc; ni'l Castillet de rajolas rojas, ab sos portals á cadenes, sas torras creneladas y sa fletxa altívola; ni la Llotja, monument de delicada arquitectura, y'l seu petit vaixell que sembla navegar en l'aire; ni'l bras y la

má de ferro clavats, com á porta-atxas, á la paret de la Casa Comuna; ni tampoch los plátanos del Passeig, d'una edat de 77 anys.

Es ab indiferencia que miravi la plana rossellonesa, sobrepujada pèr cimas pyrenàicas y torres feudals; las vinyas, vorejadas d'etzavaras floridas; Rivesaltes, lo país del muscat delicios; Salses y'l seu castell, tenyt de pá torrat y que un hom diria s'enfonzi dins los boscos mitx verdejants, mitx grisos, de las Corberas, y'l seu estany, color de plom, extensos fins al mar.

Somniavi dolsas armonías, y remors misteriosos d'instruments à cordas me gronxolavan encara. Es que havia sentit l'Estudiantina Catalana y sa música de fada encantadora. L'havia sentida, la nit passada, dins los salons del senyor Pere Llanas, considerat banquer, hont se havia arrollada pera responder a la galan convida del senyor Amédée Reynès, director del Passant, y obsequiar ab una serenata á la distingida senyoreta Léonie Llanas, qu'estava de matrimoniab lo senyor Francesch Tresserre, un fill estimat de la Poesia.

L'Estudiantina es composta de músichs tocant, á la perfeció, bandurria, octavilla, cítara, flauta, guitarra, pandero y castanyetas; es nascuda d'una bona obra de quatre joves, aficionats y caritatius, que captaren un dia per un artista desgraciat; y aquixa bona obra, Deu l'ha pagada fent crèixer l'Estudiantina. Es dirigida pe'l senyor Justí Pepratz, advocat, fill del Felibre majoral qu'ha traduït en versos francesos l'Atlàntida d'en Verdaguer; té ab ella un compositor original, casi cego, l'Aymès, que toca á la execució la guitarra de dotze cordas.

Ohirem, donchs, La marxa dels voluntaris; Lo Lez, schotish d'en Pepratz; Lo Danube blau, vals de Strauss; La Marguerideta, alegre schotish de l'Aymès; la Polka de las pedras, repicada ab dos palets llestats á la ribera de la Tet.

May havia ohit modulacions més delicades y més dolsas que las d'exos estudiants rossellonesos, á la fesomía franca y riallera. Demés de llurs dits, las eynas de cordas pujan fins á las notes més claras y més cristallinas, ó brunzinejan com los ayres embauimats que corren, á la primavera, demunt las serrans; y llurs melodies sempre son tretas ab una seguretat de má y una calor maravollosas. Lo pandero, quan bruny ab sa veu sonora y sas rondalletas metàlicas, rytmia pase-vila ó mazurka ó vals, mentrens las flautas cantan pe'l manyegar.

L'Estudiantina ha de venir á Tolosa; durá lo seu pintoresch vestit: brusa blava, faxa roja, corbata ab nus de marinier y la relluhida barretina catalana. Será la benvolguda assí, hont no s'ha descuydat lo seu director, qu'ha estudiad á la nostra Universitat.

M'en recordaré temps d'ixa hermosa vetllada que presenciavan afavoridas senyoretas y senyoras y molts caballers, servidors tots ells de las Lletres y de las Arts.

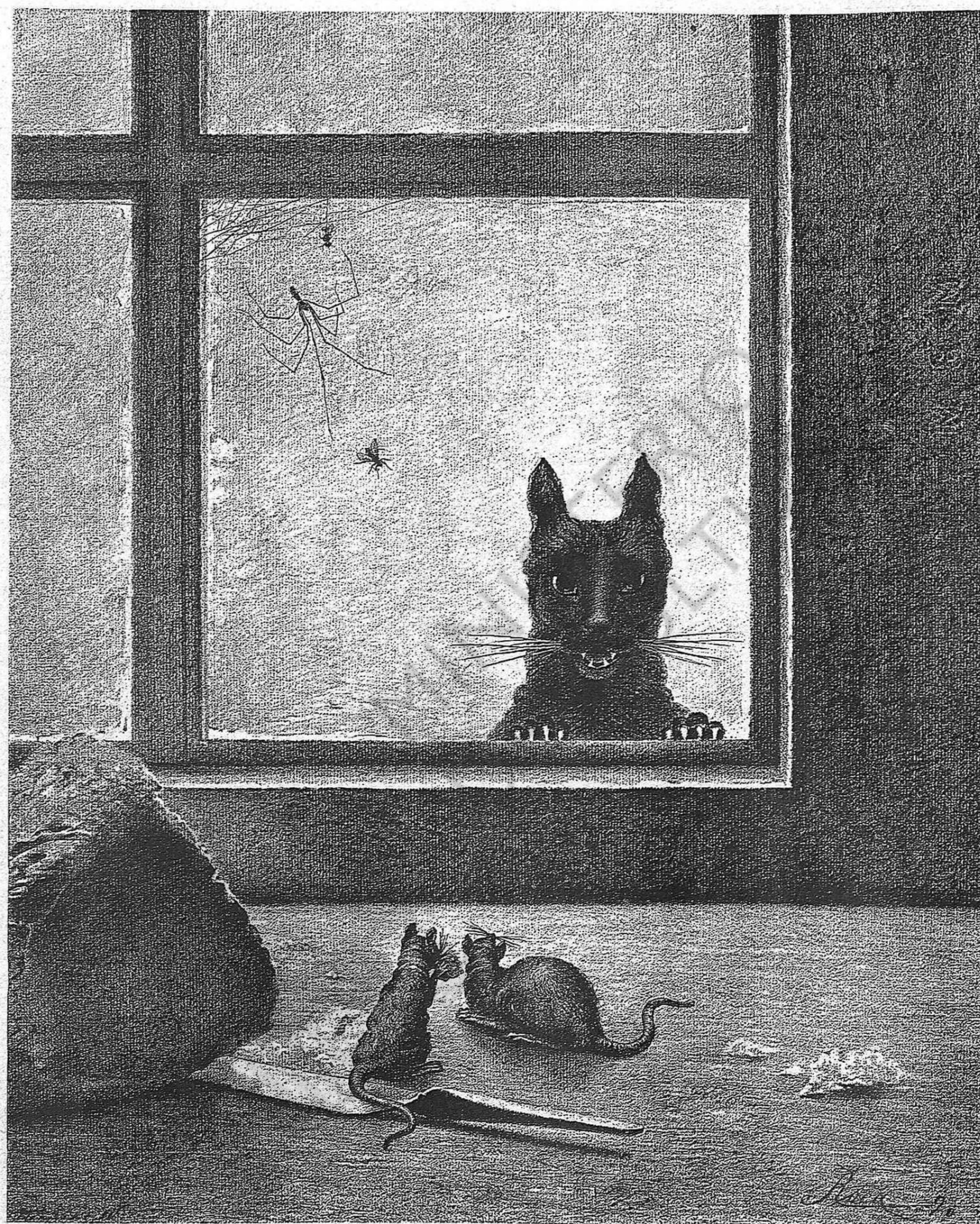
Tocant á las Arts, los salons del senyor Pere Llanas son de tota riquesa: vellurias recercadas, armas, preuhats grabats del mestre Teyssonnières sobre quadros de Salvador Rosa, Meyssonier, H. Regnault, A. de Beaulieu, J. P. Laurens, Fromentin, Mathilde Teyssonnières. Molt remarcables també, sa Pesca dels franques, vistes de vilas montanyesas, reproduccions de la Naturalesa, d'hont se destacan originalment, á n'un corn, lo fi perfil del artista ó'l vol d'una gabina anant cansadament per sobre las onas del mar (1).

Per la traducció, JULI DELPONT.

A LYDIA

Del ayre als besos endebades, Lydia,
l'áurea madexa de los rulls desplegas,
y guspireja'l sol en ta mirada
hont mos sentits s'encengen;

(1) Ultimament ha estat l'Estudiantina á Amélie-les-Bains, sent molt festejada y emportantsen, com sempre, bona culíta de gloria per ella y d'auxilis pe'l desvalguts.

UN SUPЛИCI, COMPOSICIÓ DE JOSEPH ROCA.

Ta hermosa espalha y nevat coll debades
á la llum mostras que en mil raigs s'hi trenca,
y acusa l'art de la embaumada roba
ta escultura superba;

Lays arrancantli de mentida angunia
en va fatigas á ta gola experta,
y la mortal ponsonya que destila
ton rosat llabi enmelas.

Romput l'encant qu'un jorn m'apresonava
torná la claretat á mas parpellas,
y he vist del ídol la buydor informe
hont l'esperit s'hi jela.

Per un may més somicaré á ta porta,
ni son llindar desgastaré ab ma petja,
ni ablaniré ab corrandas de la lira
los ferros de ta rexa.

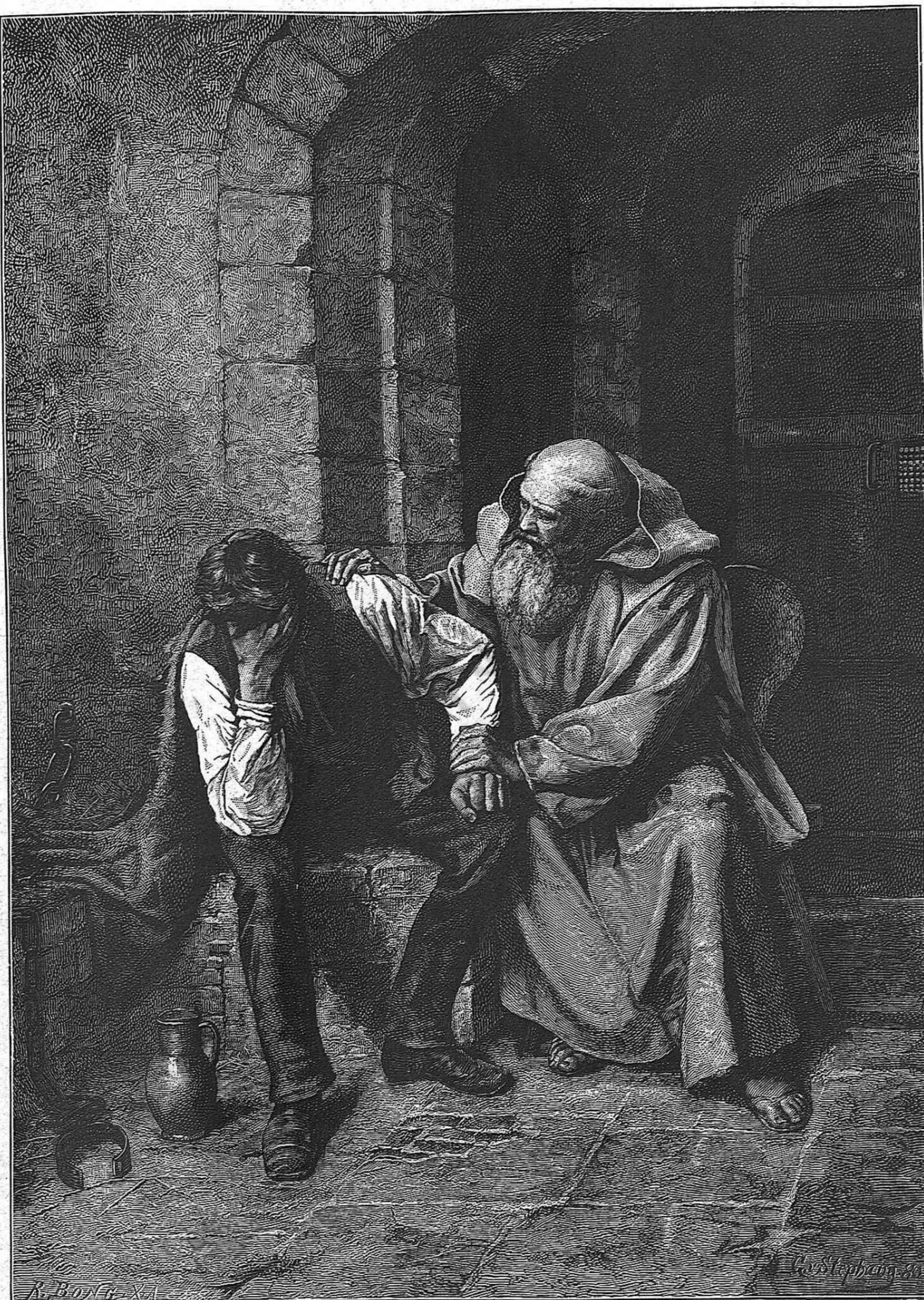
Per tu serán, oh incomparable Filis,
los sospirs del cor meu, las cansons mevas,
y las flors del enginy, assahonadas
per la ciprina reyna.

Per tú, més dolsa que la mel del Hímet,
com flor boscana virginal, modesta,
enveja de las Gracias que't cediren
sa corona explendenta.

Vina á mos llabis, argentina copa,
del licor plena qu'al esprit alegra,
en tant ma vella amiga la esperansa
la vía de flors sembra;

Qué jo sé bé que Filis no té l'ànima
com grega estàtua d'endurida pedra,
y que es al bes del zèfir vincladissa
com llípica palmera.

JOAN DURÁN Y ESPANYA.

LOS ULTIMOS CONSOLS, QUADRO DE G. STEPHANY.

ENTRE SABADELL Y TARRASSA

(Acabament.)

Ben dignes d'una visita son los magatzems del Gremi de Fabricants. En la secció de desperdics, son director, don Diego Pujolá m'explicá molt atentament l'immens partit que avuy ne treuen la Industria y la Agricultura de lo que antigament se llenava com á inútil al recó de las escombraries. Compra y ven borras de totas classes, filots, tunadissos, espolsadors y demés desperdics de la fabricació llanera, en sacas y balas de totas classes, y d'aquests elements, no sols ne torna á sortir bonich gènero, de la manera que en altre lloc exposarem, sinó que á més los desperdics d'aquells desperdi-

cis s'utilisan tot seguit pera adobar terras (fruyterars, hortas, vinyas, camps), y axò ab molt satisfactori resultat. *Adobs Pujolá* anomena aquell reputat industrial als que axis confecciona, y que ha lograt expéndrelos tant á Espanya com al Extranger.

Vaig visitar igualment lo anomenat *Vapor de Duch y Ferrer*, superb edifici que sobressurt á poca distància del *Apcadero*, y quals quadras, tan espayosas com ben acondicionadas, estan al servey de variis fabricants. Es una magnifica finca que dona honra y profit als senyors Duch y Ferrer.

Poch abans de pujar al tren capá Tarrassa, sortint del despaig de Correus, me cridá l'atenció lo retrato al oli d'una guapa xicotá á la entradá de l'ayrosa botiga de tapisseria que té en aquest lloc don Cosme Cuberta.

—¿Qui ha fet aquest retrato? —vaig preguntarli.

—Un dibuxant que s'ha establert fá poch temps á Sabadell, y que s'anomena don Agustí Vila. Son establiment está situat en aqueix mateix carrer de Gracia, y allá'l trobará vostè tan abiat retratant al oli com dibuxant lletras y marcas.

Per casualitat pogué comprobar tot seguit la semblansa d'aquell retrato. La bona mossa á que'm referia es la senyora d'un conegut mestre fuster, y en veritat pot estar ben satisfet de la obra pictòrica del senyor Vila.

* * *
Ara ja Tarrassa!

Ja tinch ganas d'admirar en conjunt y en detall los primors de sa fabricació llanera, famosa en tot lo mon desde la Edat Mitja, y de contemplar las

venerandas ruinas d'Egara y de son celeberrim *castell*. Ab la deguda detenció examinaréls mèrits de sa industria; lo caràcter y costums de sos laboriosos habitants; y en quuan á recorts històrichs, confío que en quelcom m'ajudarà ma constant exploració entre cròniques y cronistas, y especialment la celebrada obra del reputat company don Joseph Ventalló y Vintró: *Tarrasa antigua y moderna*.

Y acabo per avuy repetint ab l'inspirat cantor d'Egara (1):

«Callau, callau, qu'en mitj de las ruinas dorm lo passat; son respirar murmurà lo vent en las arcadas bisantinas.»

Així se pot dir qu'entro á Tarrassa en bona companyia.

* * *

EXCURSIÓ PER TARRASSA

La fama.—Ullada històrica.—Exemples de valor y patriotisme dels tarrassencs.—La indústria.—Planas glorioas de sa historia.—Algunas probas de la forsa industrial de Tarrassa.

Com lo nom de Tàrrassa fá sigles qu'es famós en la Indústria, pera la generalitat de la gent tant sols va unit á la consideració de sos valiosíssims texuts de llana, á lo recort de sos triomfs en aquest terreno purament industrial, á pesar de tota mena d'obstacles y contrarietats, y tot lo més á la idea d'unas costums en armonía ab son esperit laboriós.

Pochs saben que aquesta ciutat no es ilustre únicament en los analis del treball; pochs saben que ho es també per fets molt distingits de sa historia. Des que's fenicis fundaren á Egara, sa antecessora, y los romans la engrandiren, y's goths li donaren tal importancia que la feren sede episcopal, celebrant en ella Concilis, fins á la invasió dels moros, en que emulà las glories de Numancia y Sagunto, servint de resclosa per molts anys á la impetuositat dels invasors, preferint enfonsarce al cap de vall entre las ruinas abans que entregarse, pera brollar després de sas cendras la Tàrrassa que avuy admirem, ha omplert de fets tan singulars sa historia, què l'esperit del que la llegeix es pres de continua admiració, sobre tot si ademés contempla las ruinas d'aquella fortalesa, sobre quals rònegas pedras sembla que hi estan escritas las gestas d'aquellas heròicas generacions, despertant la veneració dels presents y fentlos planyer que no sian més coneigudas.

N'hi há prou ab fullejar la historia de Tàrrassa pera comprender l'ardidesa que en totas èpocas ha demostrat la hermosa rassa que pobla sa comarca, sens distinció de classes, sexes ni condicions. Com á exemples, recordaré lo coratje dels caballers de Egara, que, després de fer prodigis en son castell, ajudaren á salvar á Barcelona, llurantla del poder dels sarrahins, y lo altíssim valor de las donas del poble tarrassenc en 1558, quan en ocasió en que tots los homens capassos d'aguantar una arma se'n havien anat al plá de Barcelona, á socorrer la capital, y aproveitante d'aquela circumstancia, unas nombrósas collas de malfactors trataren de saquejar á Tàrrassa, intent que castigaren aquellas heroinas fent fugir als lladres, atacantlos ab llansas, ballestas y garrots. Y arribant als temps presents, bons mèrits contragueren los fills de Tàrrassa combatent á las tropas de Napoleon, organisantse en *companyias patriòticas* per la iniciativa y baix lo mando de son compatrioti don Joaquim Sagrera y Domenech, que no sols fou prou després pera pagar de sa butxaca, gastanthi bona part de son patrimoni, lo equipo de aquellas companyías, sinó que les conduí moltas vegadas á la victoria, fins que caygué presoner.

Necessitaríam molt més espay del que ara dispossem, si haguessem de citar tots los fets y noms que parlan molt alt en favor d'aquela comarca. Bastin, donchs, com á mostras los consignats.

* * *

En quan á la historia de sa industria, son renom no es menys gloriós que antich, remontantse á la època dels fenicis, que encomanaren als fills d'Egara sa activitat y son esperit mercantil. Comensaren abiat á distingirse en las manufacures de llana, augmentantse son crèdit ab la protecció dels emperadors romans.

En la Edat Mitja, la panyeria de Tàrrassa no tenia rival en los mercats del Extranger. Contribuiren á dit resultat la vigorosa agremiació dels fabri-

cants y dels obrers. Allavoras no's permetia á ningú exercir aquella industria sens haver passat un llarch aprenentatje y sens probas evidentes de sa aptitud.

Arribá á tot son esplendor en lo sigeix XIII, mereixent privilegis, no sols dels reys de Castella, entre ells *Don Alfons lo Sabi y Don Sancho'l Bravo*, si que també dels de més llunyans terras, com Andrònich II, Paleolech, emperador d'Orient, que concedí als fabricants de Tàrrassa lo lliure comers á Constantino-pla y altres punts. Madoz afirma en son diccionari que, á cosa de mitj sigeix XIV, á pesar de las garns vicissituds del país, la fabricació de panyos de Tàrrassa creixia notablement cada dia, sent rebuts tant bé al Extranger, que particularment á Roma y á Sicilia la més alta classe de la societat se dava tó de vestirsens.

Aquesta prosperitat va creixer encara en lo sigeix XV. Las Corts de 1422 prohibieren la importació de gèneros de llana á Catalunya, á fi d'obligar á sos naturals á vestir exclusivament ab gèneros del país, y ademés eximirer dels drets d'entrada y sortida als panyos estrangers que aquí eran remesos á rebrerhi los últims treballs d'elaboració, tal com, per exemple, ixen avuy nostres ferros de Bilbao pera ser elaborats á Inglaterra.

De mica en mica, diversas contrarietats, y sobre tot la falta de protecció, influiren desgraciadament en la industria llanera, y axis en lo sigeix XVII se la veu decadent, comparada ab lo que havia sigut. No hem d'aturarnos en lo examen d'aquellas contrarietats; mes sí direm que, per més que han crescut en lo actual sigeix las dificultats y obstacles, la industria tarrassencsa, no tant sols s'ha reviscolat, sinó que ha pujat á tal punt, que merescudament exita la admiració de propis y d'extranys.

L. GARCÍA DEL REAL.

REVISTA DE TEATRES

Després de la temporada de Quaresma, en la que saborejavam las dolsors de las representacions Duse, ha vingut la Setmana Santa, dedicada en gran part al reculliment, y després ab lo toc de *Gloria* han tornat á recomensar los espectacles de tota mena, esperats ab candeletas per los aficionats que confian trobar cambis de repertori y de companyías en los teatres.

Lo Principal, ab tot y haver anunciat sa inauguració ab la revista *Espanya*, de'n Ceferí Palencia, obra exornada ab suntuós aparato, la importancia d'aquest y lo gran número de decoracions que's pintan han privat de estrenarla á son degut temps.

Espero ab ansia aquesta solemnitat teatral, perque segons los programas que ha repartit la Empresa, será cosa digna d'esser vista, y si no baslessen pera ferho creure tals anuncis, ja ho lograrían las reputacions artísticas d'en Palencia, per un cantó, y en Fernandez Caballero, per l'altre.

Lo Liceo ha satisfet de bô als *dilettanti*. Hi havia afany pera sentir ópera. Tota la Quaresma *Messalina*, ha fet preparar al públich habitual d'ópera pera gosar ab la inauguració de la nova temporada de Primavera.

L'òpera escollida fou *Mefistofele*, cantada per la Borghi-Mamo y la Mattiuzzi y en Moretti y en Vidal. Lo més notable de la vellada fou la execució del pròlech per la orquesta, la aparició de la Borghi-Mamo en escena, que produí una gran ovació, y la aria y escena de la presó, y finalment la romansa de tenor del epílech, en qu'en Moretti sapigué impossarse ab son talent, esborrant del públich lo recort que's guardava del infortunat Gayarre, delicadíssim intérprete de tal composició.

Posteriorment s'han representat *Gioconda* per la Kupfer y la Roluti, y en Moretti, en Laban y un barítono (qual nom no'm recorda), en sustitució de en Wanden, rebutjat per la Empresa; y *Aida* pera debut d'en Gabrielesco, tenor, y en Legu'n, barítono. Per ara no's poden quexar los abonats y s'empasen bilis los detractors dels mèrits de la Kupfer.

En Romea s'estrenarà'l dia 15 la comèdia en tres actes *La Dona honrada*, original de Martí Folguera, de la qual parlaré en ma vinenta revista.

Respecte á las demés obres, no puch parlar, perque haventse representat gayre bé solsament *Judas*, haventlo excomunicat la Sagrada Congregació del Indice y haventse retractat de son elogi lo doctor Juliá, crech que alguns llegidors podrían creure ofesos sos sentiments y creencias parlant de dita obra.

Al Tívoli hi ha hagut innovacions; á més á més de la nova companyía, qu'es la d'en Cereceda, s'ha canviat de lloc la porta d'entrada, la qual es ara pe'l carrer de Casp.

Las novetats que han portat de Madrid son únicament *El Alcalde de Strasberg*, de Millöcker que per ara complau al públich.

Una verdadera sort ha estat per lo teatre de Novedats la presentació del melodrama d'espectacle *Jenny*, arreglat del anglès per lo senyor Arolas y Joaní. Sense ficarme á discutir lo mèrit literari, dech consignar que la presentació ha estat espléndida.

Las decoracions que per dita obra ha pintat lo senyor Soler y Rovirosa, han merescut justíssims y calurosos aplausos.

La companyía dramática la interpretá ab molt d'acert.

En lo Nou Retiro, la Ferretti fa las delicias del públich. Las òperas que canta, totes del antich repertori, surten molt ben ajustadas, essent premiats ab los aplausos del públich los esforços dels directors Subeyas-Bach y Sadurní, y dels senyors Bertrán, Ventura, Trombeu, Villani y altres.

En Calvo-Vico, lo senyor Riutort representa son repertori dramàtic, qu'es lo mateix d'en Rafel Calvo.

Lo teatre de Catalunya y Circo Eqüestre continúan estrenant aquest seguit d'òbretas, qual música, al sortir del teatre, va á parar als céguets de nos tres carrers, als pianistes cursis, á las reunions de quart pis y finalment á las cuynas de nostras habitations, acabant en los xicots que van á estudi.

Y abans d'acabar, dech dedicar un recort al que fou actor del teatre Català, y posteriorment de l'Eldorado y Principal, Joan Isern y Soler.

Era un actor molt apreciat pe'l públich, y posava molt d'afecte en los tipos que representava, havent estrenat en lo teatre Català, d'un quant de temps ensa, la majoria de las obras de son gènero.

¡Descansi en pau! Tal volta lo mateix ardor ab que representava ha precipitat son fi desastrós.

X.

Ab privilegi d'invenció en 1836, y de perfeccionament en 1842, la *Pâte Epilatoire Dusser* conta ab mitj sigeix d'existència. Està composta de sustancies vegetals completemen inofensivas y sense cap efecte sobre la pell. També pot emplearse ab entera seguritat per treure'l vello de la cara, sense'l menor inconvenient ni perill per la pell, per delicada que sia; y no sols fa desaparèixer en alguns instants los cabells ó vello sens deixar senyal ni la més insignificant alteració en la pell, sinó que per l'accio destructiva d'aquesta pasta sobre las arrels, va debilitantlos paulatinament fins á conseguir sa definitiva desaparició. Aquest resultat es completament segur y está comprobat per una experiència de més de cinquant'anys, bastant per obtenirlo emplear la pasta, per terme mitj, una vegada al mes durant alguns mesos. Las preciosas qualitats d'aquesta preparació li han conquistat una reputació universal, y á son inventor el privilegi de proveïdor de varias corts y'l testimonio favorable d'algunes celebratades de la Facultat de Medicina.

Com á prova de l'eficacia y perfecta inocuitat de la *Pâte Epilatoire Dusser*, pot afegirse qu'es l'única entre tots los productes similars qu'ha guanyat premis en Exposicions Universals.

Recomanem sa adquisició á las nostras lectoras.

PER COMPRAR OBRAS CATALANAS,
veure l'assúrtit de la llibreria d'Alvar Verdaguer,
Rambla del Mitj, 5, Barcelona.

JABON CLEAVER

SON los mejores del mundo. — Los más higiénicos para el cutis. — Los de perfume más delicioso y duradero. — Quien los prueba los adopta. — Pídanse en perfumerías y droguerías. — Ag. Grales.: Massó y Lippé, Lauria, 34, Barcelona.

Remítense gratis y franco

el Catálogo general ilustrado, en lengua española ó francesa, encerrando los nuevos modelos para la ESTACION de VERANO, à quien lo pida á

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Se remiten igualmente, libres de franqueo, las muestras de los tejidos que componen nuestros inmensos surtidos, pero especificuense las clases y precios.

Expediciones á todos los Países del Mundo
El Catálogo indica las condiciones de envíos franceses de portes y aduanas.

Casas de Reexpedición:
En Madrid : Plaza del Angel, 12-
entlo-dcha — Irún — Port-Bou
Hendaye — Cerbère.

Estas casas han sido creadas para facilitar y acelerar la reexpedición de nuestros envíos que llegan á su destino sin que el cliente tenga que ocuparse de nada.

Correspondencia en todas Lenguas

LLIBRERIA D' A. VERDAGUER

Venda de obras catalanas dels principals autors.

Suscripció á tots los periòdics catalans, (Ilustracions, Revistas, Diaris).

Rambla del Mity, 5.—Barcelona

ASMA Y CATARRO

Curados por los CIGARRILLOS ESPIC. 2 fr. la Cajita.
Opresiones, Tos, Constipados, Reumas, Neuralgias.
Venta por Mayor : PARIS, J. ESPIC, rue Saint-Lazare, 20.
Exigir esta firma sobre cada cigarrillo.

Depósito en todas las Droguerías y Farmacias de España.

CALDAS DE MALAVELLA

VICHY CATALA

AYGUA HIPERTERMALS, ACÍDULAS Y BICARBONATADAS, ALCALINAS
Adoptadas per los Hospitals y receptadas per los metges.

De incomparables resultats en las malalties del Ventrell, dispepsias ácidas, pútridas, flatulencias, gastrálgicas ó dolosas, gastricisms per abusos d'aliments ó begudas del Fetxe, congestions, càlculs, infarts crònics; del Ronyó, petits càlculs de la Melosa; de la Pròstata; inflamacions cròniques de la Matriz y esterelitat consegüent. Recomanadas en las anèmias, per lo ferro que contenen, lo mateix que en los dartors escrofulosos, en las reumatídes, etc., etc. No tenen rival en la convalescència de totes las malalties en que hi haïx perduda d'apetit.

Premiadas en diferents Exposicions y ab Medalla d'Or en la universal de Barcelona, y en la de Nàpols (1884).

De venta en totes las farmacias, droguerías y depòsits d'aygues

Representant general: Doctor D. LLUIS CLARAMUNT, Plateria, 70, 2.º, Barcelona

183 LITROS PER MINUT

AGUA FIGARO TINTURA ESPECIAL

en 2 días ó instantánea

para los CABELLOS y la BARBA

AGUA FIGARO, tintura Rubio dorado.

LICOR FIGARO, impide la caída del pelo y facilita su salida.

Por Mayor : PARIS, 1, Boulevard Bonne-Nouvelle.

En Barcelona: S. Vives. Pasaje Bacardi, 1.

VI DE TAULA

Cullita particular de l' hisenda « INDIANO »

⇒ BALLESTA ←

PREMIAT

ab Medalla de Plata, en la Exposició Aragonesa de 1885
y Medalla d'or en la de Barcelona 1888

Preu: 50 céntims ampolla

BODEGA:
Plassa del Duch de Medinaceli, 6
BARCELONA

El mejor dentrífico
mas agradable y, sobre
todo, mas Higiénico:

Agua de Philippe
empleada con la
Odontalina

PASTA DENTARIA, VERDADERO
CARMÍN DE LA BOCA

PARIS HERMELIN, 24, r. d'Enghien

XINXETAS DE DOBLE SERVEY

MOLT CURIOSAS, MOLT BONICAS.

30 horas de bona claror ab olis dolents, y 4 días ab olis purs.
La capsula per 100 serveys: 25 céntims.
En totes las botigas á la menuda y comissionistas.
Naveau & C. c., 22, rue Dussoubs, Paris.

Théophile Roederer & Cie Reims

CRISTAL CHAMPAGNE

GLADIATEUR CABALLO

Única Medalla 1ª Clase, Exp. Univ. Paris 1887
Medallas de Oro, Exp. del Harvey Melbourne
Primeras Recompensas, Exp. Burdeos,
Filadelfia, o Porto, Santiago, etc.

Casa fundada en 1864

De VENTA EN CASA DE Lhardy,
Café Restaurant de Fornos, Café Ingles,
y demás casas principales de Madrid y provincias.

Agente General :
LÉON P. AUBRY, 25, Rue Bergère, PARIS.

VERDADERAS PILDRAS DEL DR BLAUD

Empleadas con el mayor éxito, hace más de 50 años, por la mayoría de los médicos, para curar la Anemia, la Clorosis (colores pálidos) y para facilitar el desarrollo de las jóvenes.

NOTA. — Estas píldoras no se venden mas que en frascos de 200 y medios frascos de 100, al precio de 5 y 3 francos, y nunca sueltas.

Exijase sobre cada píldora el nombre del inventor como en esta marca.

DESCONFÍESE DE LAS FALSIFICACIONES

PARIS : 8, Rue Payenne. — De venta en las principales Farmacias.

TALLERS D'EBANISTERIA
Y DECORAT D' HABITACIONS

DE

JOAN SANCHEZ

Mobles d' art de totes èpoques y estils, y
mobles econòmichs de fantasia y capricho.

Montaner 133 y 135, entre'l de Mallorca y Provença
BARCELONA

LO NOU CODICH CIVIL

Cartas d'un misser y cap de casa catalana

per

F. XAVIER CALDERÓ

Doctor en Jurisprudència etc.,

Preu: 2 pessetas

Se ven en totes las llibrerías.

VERDADEROS GRANOS DE SALUD DEL DR FRANCK

Aperitivos, Estomacales, Purgantes

Depurativos

Contra la Falta de Apetito

el Estreñimiento, la Jaqueza

los Vahidos, Congestiones, etc.

Dosis ordinaria : 1 a 3 grans

Noticia en cada caixa

Exigir los Verdaderos en CAJAS

AZULES con rótulo de 4 colores

el Sello azul de la Unión de los

FABRICANTES.

Paris, farmacia Leroy y principals

PASTA PECTORAL DEL DOCTOR ANDREU

DE BARCELONA

Remey segur pera tots los que pateixen catarros, ronqueras y constipats rebeldes, etz., facilitant sempre la espectoració

TOS

Aquest remey es tan positiu, que ni en un sol cas han fallat sos bons resultats. A les primeres tomes d'aquesta pasta, lo malalt sent ja un gran alivi que'l sorpren y anima.

Pera probar la virtut y valer d'aquesta pasta, basta dir que molts facultatis de Espanya, qualis noms son autoritats per publicar, han curat la tos ab eixa pasta pectoral, després de haver recorregut á totes las fórmulas més conegudas, per qual raho la prescriuen constantment á sos malalts, dels quals rebem cada dia mostres de verdadera gratuit y afecte.

Es també lo medicament més cómodo y agradable que's coneix; no molesta en lo més mínim al malalt, y son sabor balsàmic es molt agradable.

TOS

I BOCA! GRAN REMEY I BOCA!

L'elixir higiènic del célebre metje aleman Dr. Gutler, preparat pe'l Dr. Andreu, de Barcelona, es lo mellor dentífrich que's coneix en lo món. Aquest elixir obra d' una manera segura y admirable, y sos efectes son sempre los següents:

— 1: Calma y evita l' dolor de caixal. — 2: Extingeix lo mal alé y dona frescura á la boca. — 3: Neteja y emblanquiix l' esmalte de la dentadura. — 4: Deté las caries y cura radicalment l' escorbut. — 5: Dona fixesa á las dents y caixals, puxi vigoriza las genivas de tal manera, que las fa insensibles als accessos de calor y fred.

Aquestes y altres ventatges se consegeixen sempre ab l' us del elixir del sabi aleman doctor Gutler, essent d' absoluta necessitat á totes las familias que estimen en alguna cosa la important salut de la boca. — Se venen tots eixos medicaments en las mellors farmacias de las principals poblacions d'Espanya y Amèrica, així com França é Italia, Inglaterra y Portugal.

PROSPECTES GRATIS

Alivi y curació
ó sofocació de tota
clase de

2) los cigarillos balsàmichs y los papers azoats

Fumant un sol cigarillo fins en los atacs més forts del asma, se sent al instant un gran alivi. La espectoració s'produïx més fàcilment, la tos s' alivia, lo pit bat ab més regularitat, y l' malalt acaba per respirar llibrement.

LOS ATACHS D'
ASMA

per la nit se calman al instant ab los papers azoats, cremantne un dins l' habitació, de modo que l' malalt que 't troba privat de descansar, sent ben prompte un agradable benestar que 's converteix en lo més apacible somni.

ASMA

LLIBRES REBUTS

Acta de la sesión pública celebrada en el Ateneo Barcelonés el dia 5 de Noviembre de 1889. — *Velada literaria celebrada el dia 30 de Octubre de 1888 en obsequio del Excmo. Sr. Don Emilio Castellar.* — En un sol quadern de 90 planas ha publicat aquella Corporació ls treballs llegits en las dues sessions, consistents en los discursos dels senyors Estasen, Zulueta, Passarell y Castellar, y las poesías dels senyors Rahola, Roca y Roca, y Calvet; es una lectura agradable é interessant. La impressió es neta y esmerada com tots los treballs que surten de la estampa de la Casa de Caritat.

Asamblea notarial de Cataluña. — S'ha publicat en un quadern especial lo resultat de las eleccions pera las seccions que deuen estudiar las *Institucions del Dret català* que deu compendre l'apèndix al *Còdich civil* y las Bases establecidas per la Comissió organitzadora. No dubtem que ab aquestes Bases yls individuos que componen las Comissions, notaris tots ells de Catalunya, se farà una bona campanya á favor dels nostres interessos morals y materials.

Inventario general razonado de la Sección Arqueológica de la Exposición Universal de Barcelona. — L'encaregat d'aquesta Secció tan important com visitada de nostre Certamen Universal, D. Carlos de Bofarull y Sans, ha tingut lo bon acert de publicar en un elegant opúscul de 180 planas l'Inventari general,

LO GENERAL CAPRIVI, NOU CANCILLER D'ALEMANYA

en que, ademés de la llarga lista d'objectes exposats, s'indica l'expositor, son domicili, la descripció y enumeració dels mèrits dels objectes, l'època de sa fabricació y sa respectiva procedència.

Ab lo que acabem de dir ja's comprehen tota la importància que revesteix lo treball del Sr. Bofarull y Sans.

Al final hi van catálecs per números, llista de recompensas otorgadas per lo Jurat de dita Secció y un index general d'expositors, y precedeix á l'obra un preliminar en que's fá la història de la formació de la Secció Arqueològica de la Exposició Universal.

A la Comissió executiva d'aquesta, dedica lo seu treball lo Sr. Bofarull; no sabem si l'ha posat á la venda, però al donarli las gràcies per havernos favorescut ab ell, lo recomanem á totes las personas aficionadas á la Arqueología, pera que pugan renovar ab sa lectura las estones agradables passades en la Exposició contemplant los objectes á que's refereix lo llibre.

Treballs llegits en la sessió necrològica dedicada per la Lliga de Catalunya á la memoria del mestre en Gay Saber Francesch Pelay Briz (15 de desembre de 1889).

Aquest folleto, que havem rebut ab especial agrado, com tot lo que's refereix al difunt mestre en Gay Saber, Francesch Pelay Briz, contéls escollits treballs en prosa y vers que á sa memoria se llegiren. Son notables la Memoria del Sr. Riera y Bertrán, lo discurs del Sr. Guimerá, president de la Lliga, y la poesia del Sr. Franquesa y Gomis.

**INSTITUTO DE FRANCIA: PREMIO MONTYON
VINO DE QUINA OSSIAN HENRY**
SIMPLE Ó FERRUGINOSO
El más eficaz reparador. — El mejor de los Ferruginosos
Gusto agradable. Cura la Clorosis, la Anemia, las Flores blancas, las constituciones débiles, etc.
PAULLINIA-FOURNIER, infalible contra Jaquecas y Neuralgias.
EN ESPAÑA, EN TODAS LAS FARMACIAS

**COMPRA LIEBIG
VERDRO EXTRACTO
de CARNE LIEBIG**

Las mas altas distinciones
en todas las Grandes Exposiciones
Internacionales desde 1867.

FUERA DE CONCURSO DESDE 1885

Caldo concentrado de carne de vaca útilísimo y nutritivo para las familias y enfermos.
Exigir la firma del inventor Baron LIEBIG de tinta azul en la etiqueta.
Se vende en las principales Droguerías, Farmacias y Casas de Comestibles de España.
En Barcelona dirigirse á los Sres. A Azéma y Jeanbernart agentes, 12 Paseo de Gracia

En todas las Perfumerías y Peluquerías
de Francia y del Extranjero.
La VELOUTINE
Polvo de Arroz
especial
PREPARADO AL BISMUTO.
Por CH. FAY, Perfumista
9, Rue de la Paix, 9, PARIS

Kananga del Japon
RIGAUD Y C^{ia}, Perfumistas
8, Rue Vivienne, 8, Paris

L'Aigua de Kananga es la loció més refrescant, la que més vigorisa la pell y blanqueja'l cutis perfumantlo delicadament.

Extret de Kananga, suavissim y aristocratic pera'l mocador.

Loció vegetal de Kananga, neteja lo cap, abrillanta'l cabell y evita la cayguda tonificantlo.

Sabo de Kananga, lo més grat y untós, conserva al cutis sa nacarada transparencia.

Polvos de Kananga, blanquejan la pell ab un elegant to mate, preservantlo de l'assoleig.

Depòsits en BARCELONA : CONDE PUERTO Y C^{ia}.
En MADRID : ROMERO Y VICENTE.

BANCO VITALICIO DE CATALUÑA
SOCIEDAD DE SEGUROS SOBRE LA VIDA

Capital de garantía independiente de las reservas matemáticas
10.000.000 de pesetas

Dirección y oficinas: Ancha, 64.—BARCELONA.

LA PATE EPILATOIRE DUSSE

Privilegiada en 1886, destruye hasta las raíces el vello del rostro de las damas (Barba, Bigote, etc.), sin ningún peligro para el cutis, aun el mas delicado. 50 años de éxito, de altas recompensas en las Exposiciones los titulos de abastecedor de varias familias reñientes y los miles de testimonios, de los cuales varios emanen de altos personajes del cuerpo medical, garantizan la eficacia y la excelente calidad de esta preparación. Se vende en cajas, para la barba y las mejillas, y en 1/2 cajas para el bigote ligero. — LE PILIVORE destruye el vello loquillo de los brazos, volviéndolos con su empleo, blancos, finos y puros como el marfil. — DUSSE, Inventor, 1, RUE JEAN-JACQUES ROUSSEAU, PARIS. (En América, en todas las Perfumerías). — En Barcelona: VICENTE FERRER, depositario, y en las Perfumerías LAFONT, etc.

Reservats los drets de reproducció artística y literaria | Imp. de F. Giró, GranVía, 212 bis (prop la Universitat) | S'envien números de mostra fora de Barcelona